

Pradžia>Teisės specialistų paieška>Eksperto paieška

Eksperto paieška

Informacija apie eksperto paiešką ES šalyse.

Ekspertas yra teismo arba šalių paskirtas asmuo, kuris teismo proceso metu teikia ekspertines žinias tam tikru klausimu. Jo pareiga – vykdyti teismo nurodymus, net jei jį paskyrė šalys.

Paprastai ekspertų pareigos ir atsakomybė nustatomos nacionaliniais įstatymais. Dauguma šalių nustato pripažinimo ekspertu teismo procese reikalavimus (išsilavinimas, mokymas ir (arba) sertifikavimas). Šiuo metu valstybės narės nėra susitarusios dėl reikalavimų (teismų) ekspertams, o nacionalinės nomenklatūros labai skiriasi.

Ekspertai gali būti įvairių tipų:

liudytojo–eksperto bus paprašyta išaiškinti faktus ir (arba) pateikti nuomonę, pagrįstą jo kompetencija techniniais klausimais arba jo patirtimi, siekiant išsiaiškinti šalių argumentus;

techninio eksperto bus paprašyta pateikti savo nuomonę techniniais ar moksliniais klausimais;

su teisės ekspertu gali būti konsultuojamasi užsienio teisei taikytinų taisyklių, praktikos ir teisių klausimais;

kiti ekspertai.

Nacionalinėse ekspertų ir ekspertinių žinių suvestinėse pateikiama informacija apie esamus nacionalinius ekspertų sąrašus ir registrus, reikalavimus, kurių turi laikytis ekspertai, ekspertų darbo užmokestį ir atsakomybę, taip pat informacija apie ekspertų procedūrų vykdymą.

Šias nacionalines informacijos suvestines parengė Europos ekspertizės ir ekspertų institutas (EEEI) pagal Europos Komisijos teisingumo programos finansuojamą Ekspertų paieškos projektą.

Paskutinis naujinimas: 22/09/2020

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Eksperto paieška - Danija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Danijoje esama kelių rūšių ekspertų, jų skyrimas, procedūra ir viešo ekspertų sąrašo / registro buvimas priklauso nuo to, koks ekspertas dalyvauja.

Ekspertų pavyzdžiai:

vertintojas-ekspertas;

nuomos teismo vertintojas;

vaikų ekspertai;

vertės nustatymo ekspertas;

techniniai ekspertai nedidelės reikšmės bylose.

Tam tikrų sričių ekspertinių žinių gali suteikti ir asociacijos.

Kai kuriais atvejais teismas gali rasti ekspertą vidaus duomenų bazėje, kuria gali naudoti visi Danijos teismai. Šių ekspertų skyrimo procedūra gali būti įvairi, tačiau visiems ekspertams bendra tai, kad jie turi būti nepriekaištingos reputacijos. Siekiant užtikrinti skaidrumą, šių ekspertų sąrašas / registras kartais taip pat skelbiamas Danijos teismų interneto svetainėje.

Kitais atvejais teismas gali skirti bet kurį asmenį, kurį jis laiko tinkamu ir kompetentingu. Šiais atvejais kai kurios viešojo sektoriaus organizacijos tvarko ekspertų registrus, iš kurių teismas gali pasirinkti ekspertą, kai klausimas priklauso jų kompetencijai, pavyzdžiui, yra susijęs su teismo ekspertize. Kai sąrašo nėra, jeigu abi bylos šalys sutinka, teismas skiria ekspertą, kuris atrodo kompetentingas. Gali būti skiriami tik nepriekaištingos reputacijos asmenys.

II. Ekspertų kvalifikacija

Ekspertų kvalifikacijos reikalavimų nėra. Teismas neprivalo vadovautis ekspertų nuomone, jis gali šią nuomonę laisvai vertinti. Tai pasakytina ir apie įrodymų įrodomąją vertę. Svarstydama ekspertų, kurie norėtų atlikti eksperto pareigas nedidelės reikšmės bylose, prašymus, Danijos Teismų administracija konsultuojasi su atitinkamomis pramonės organizacijomis ir prašo informacijos apie teistumą. Daugiau reikalavimų, susijusių su ekspertų išsilavinimu ar profesine patirtimi, nėra.

III. Ekspertų atlyginimas

Atlyginimas priklauso nuo to, koks ekspertas dalyvauja byloje.

Vertintojo-eksperto, nuomos teismo vertintojo ir vaikų ekspertų atlyginimas yra nustatytas ir būtent Danijos Teismų administracija nustato atlygio taisykles (Teisingumo administravimo įstatymo 93 straipsnis ir Socialinių tarnybų įstatymo 172 straipsnis).

Civiliniame procese, kai reikalingas **eksperto vertinimas**, pvz., techninė ekspertizė, ekspertams nustatytų tarifų ar jų apribojimų nėra. Jų apmokėjimas negali būti atliekamas iš anksto. Teismas nustato teismo ekspertui už jo ekspertizę ir dalyvavimą teismo posėdyje mokėtiną atlygį ir patirtų išlaidų atlyginimą. Prieš priimdamas nutartį, teismas prašo šalių pateikti pastabų. Kartu teismas nusprendžia, kokią atlygio dalį sumokės kiekviena iš šalių (Teisingumo administravimo įstatymo 208 straipsnis).

Atitinkamas išlaidas privalo padengti šalis, prašiusi teismo užsakyti ekspertizę, ir šalies teisinis atstovas. Tačiau kita šalis ir jos teisinis atstovas taip pat privalo padengti išlaidų dalį, priskirtiną atsakymui į jos klausimus. Šalis, prašiusi iškviesti ekspertą dalyvauti teismo posėdyje, privalo atlyginti atitinkamas išlaidas. Teismas gali nurodyti šalims pateikti užstatą jų prašomos ekspertizės parengimo išlaidoms padengti (Teisingumo administravimo įstatymo 208 straipsnis).

Baudžiamajame procese ekspertizėms taikomos panašios taisyklės (su reikiama pakeitimais) (Teisingumo administravimo įstatymo 210 straipsnis).

Kalbant apie techninius ekspertus **nedidelės reikšmės bylose**, ekspertai turi pateikti tikėtinų išlaidų sąmatą ir jiems neleidiama atsakyti į techninius klausimus, kol nepasirūpinta atlygiu. Vėliau šalys turi pateikti pastabų apie ekspertų išlaidų sąmatą. Svarbu tai, kad, jeigu šalys negali pateikti užstato išlaidoms padengti, teismas gali nuspręsti, kad byla bus toliau nagrinėjama be ekspertizės. Taisyklės nustato Danijos Teismų administracija (Teisingumo administravimo įstatymo 404 straipsnis).

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Konkrečios normos, taikytinos ekspertų civilinei atsakomybei, nėra. Ekspertas turi laikytis profesinių normų, kuriomis reglamentuojama jo specialybė, nešališkumo ir saugoti profesines paslaptis. Taigi, jo atsakomybė reglamentuojama bendrosiomis deliktinės ir (arba) sutartinės atsakomybės normomis. Tokiomis normomis nėra numatyta atsakomybės riba.

Profesinių normų tinkamai nesilaikiusį ekspertą galima pakeisti, sumažinti jo atlygį arba netgi pripažinti jį privalančiu atlyginti žalą.

Už nusikalstamą elgesį atliekant pareigas gali būti pateikti baudžiamieji kaltinimai.

Galiausiai taikoma prievolė padengti savo civilinę atsakomybę įsigyjant profesinės atsakomybės draudimą.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Eksperto dalyvavimo procedūros normas galima rasti skirtinguose teisės aktuose, jos priklauso nuo to, koks ekspertas dalyvauja. Tačiau dauguma normų įtvirtintos Teisingumo administravimo įstatyme (2018 m. lapkričio 14 d. suvestinė redakcija Nr. 1284). Normos, kuriomis reglamentuojamas vaikų ekspertų dalyvavimas, išdėstytos Socialinių tarnybų įstatyme.

Tam tikros Teisingumo administravimo įstatymo dalys yra išverstos į anglų kalbą.

1) Ekspertų skyrimas

Civilinėse bylose ekspertus gali skirti teismas arba šalis. Šalis gali prašyti teismo užsakyti ekspertą, kad jis pateiktų ekspertizę vienu arba keliais klausimais. Baudžiamosiose bylose teismas nusprendžia, ar ekspertas turi dalyvauti byloje, kai to prašo kaltinamasis arba prokuratūra. Liudytojus-ekspertus gali iškviešti ir gynybos, ir prokuratūros atstovai.

Ekspertai turi šaliai pranešti apie bet kokį interesų konfliktą.

Nedidelės reikšmės bylose (bylose, neturinčiose ekonominės vertės, arba bylose, kurių vertė yra mažesnė negu 5 000 Danijos kronų), teisėjas gali paprašyti eksperto pateikti nuomonę. Nedidelės reikšmės bylose dalyvaujančius ekspertus skiria Danijos Teismų administracija.

a) Ekspertą skiria teismas

Pirmininkaujantis teisėjas arba teismas vertintojus-ekspertus skiria konkrečiai bylai, kurioje jų ekspertinės žinios laikomos reikalingomis. Pirmininkaujantis teisėjas vertintoją-ekspertą pasirenka iš atitinkamo sąrašo / registro / vidaus duomenų bazės, tačiau kai kuriais atvejais neprivalo jo rinktis būtent iš šių šaltinių. Kol pirmininkaujantis teisėjas arba teismas nenusprendė skirti vertintojų-ekspertų, šalis gali dėl šios nutarties pateikti pastabų.

Tais atvejais, kai eksperto vertinimo prašo šalis, ekspertą gali skirti jos, tačiau teismas neprivalo vadovautis jų sprendimu. Kai šalis susitaria dėl eksperto pavardės, teisėjas jį paprastai paskiria (net jei ir neprivalo to daryti). Jeigu ekspertą skiria teismas, teismas turėtų šalis informuoti apie asmenį, kurį jis ketina skirti, ir leisti šalis pateikti pastabų. Jeigu galioja sąrašas / registras, teismas arba šalis paprastai ekspertą pasirenka iš jo, tačiau jie ne visada privalo tai daryti.

b) Ekspertą skiria šalis

Kai šalis nori paskirti ekspertą, kad šis pateiktų nuomonę, jos turi vadovautis tam tikra procedūra: Kai šalis prašo ekspertizės civilinėse bylose, jos turi pateikti teismui rašytinį prašymą. Prašyme turi būti išdėstyta informacija apie ekspertizės paskirtį ir dalyką, kurį turi įvertinti ekspertas.

Teismui leidus, šalis turi teismui pateikti klausimus. Gavęs klausimus, teismas skiria vieną ar kelis ekspertus. Kaip aprašyta pirmiau, šalis taip pat gali skirti ekspertą, tačiau teismas jų paskyrimu vadovautis neprivalo.

2) Procedūra

a) Civilinis procesas

Procedūra priklauso nuo to, koks ekspertas dalyvauja byloje. Kartais ekspertas į teismą šaukiamas atsakyti į klausimus dėl bylos dalyko, pvz., vaikų ekspertas šeimos teisės bylose, ekspertas techniniams klausimams įvertinti, o kartais ekspertas tik privalo parengti rašytinę ekspertizę. Kitais atvejais ekspertas veikia kaip teisėjas ir dalyvauja svarstyimuose.

Toliau pateikiami du pavyzdžiai:

Pirmininkaujančio teisėjo arba teismo konkrečiai bylai paskirtas vertintojas-ekspertas, kai jo ekspertinės žinios laikomos reikalingomis, veikia kaip teisėjas (tačiau turintis ekspertinių žinių konkrečioje srityje) ir dalyvauja teismo svarstyimuose. Šeimos teisės bylose teismui padeda vaikų ekspertai.

Tais atvejais, kai aktualu atlikti tam tikro klausimo ekspertinį vertinimą, ekspertas turi atsakyti į teismo pateiktus klausimus, parengdamas teismui skirtą rašytinę ekspertizę. Ekspertas turi šalis informuoti apie patikrinimo laiką ir vietą. Jeigu ekspertizė turi trūkumų, teismas gali nurodyti ekspertui dar kartą atlikti patikrinimą arba papildyti jį pateikiant dar vieną rašytinę ekspertizę. Galioja iš anksto apibrėžti ekspertizės šablonai. Teismas eksperto veiklos nekontroliuoja. Po to, kai pateikiama ekspertizė, šalis gali ekspertui pateikti papildomų klausimų, jeigu tai leidžia teismas. Tada teismas nusprendžia, ar ekspertas į papildomus klausimus turi atsakyti raštu, parengdamas papildomą ekspertizę, ar žodžiu teismo posėdyje. Ekspertas taip pat gali būti šaukiamas dalyvauti teismo posėdyje, kad atsakytų į klausimus dėl ekspertizės.

Ekspertų rašytines ar žodines nuomones šalis ginčija teismo byloje nagrinėjimo metu. Teisėjui eksperto nuomonė niekada nėra privaloma.

b) Kita

Baudžiamosiose bylose taip pat gali būti kviečiami liudytojai ekspertai. Jie šaukiami į teismą ir paprastai dalyvauja posėdyje.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Vokietija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Išsamių ekspertų registrų nėra. Yra maždaug 200–300 įvairių specializacijos sričių.

Pramonės ir prekybos rūmų sertifikuotus ekspertus galima rasti [čia](#).

Amatų rūmų sertifikuotus ekspertus galima rasti [čia](#).

Žemės ūkio rūmų sertifikuotus ekspertus galima rasti [Žemės ūkio rūmų regioninėse interneto svetainėse](#).

Architektų rūmų sertifikuotus ekspertus galima rasti [Architektų rūmų regioninėse interneto svetainėse](#).

Informaciją apie Inžinierių rūmų sertifikuotus ekspertus ir registrus galima rasti [čia](#).

Apskaitininkų rūmų sertifikuotus ekspertus galima rasti [čia](#).

Dar vieną duomenų bazę galima rasti Prisieksusiųjų ekspertų federacijos interneto svetainėje <https://www.bvs-ev.de/sachverstaendigenverzeichnis/>.

Medicinos ekspertai neprivalo būti sertifikuoti. Medicinos eksperto reikėtų ieškoti sąrašuose, kurie skelbiami medicinos asociacijų regioninėse interneto svetainėse.

Eksperto skyrimas iš registro yra plačiai teismų taikoma praktika. Jeigu reikalavimai įvykdomi, ekspertas automatiškai užregistruojamas. Valstybės paskirti registracijos rūmai yra atsakingi už greitą registru atnaujinimą.

Pagrindinės teismo ekspertizei Vokietijoje taikytinos teisės nuostatos yra:

☞ [§§ZPO \(Civilinio proceso kodekso\) 401 straipsnis ir tolesni straipsniai](#);

Prekybos reguliavimo įstatymo § 36 straipsnis;

Rankdarbių amatų reguliavimo įstatymo § 91 straipsnis;

Administracinio proceso kodeksas;

Baudžiamojo proceso kodeksas;

☞ [Profesinių asociacijų praktikos kodeksas](#).

II. Ekspertų kvalifikacija

Asmuo gali būti įtrauktas į ekspertų sąrašą, jeigu jis turi itin aukštą kvalifikaciją savo ekspertinių žinių srityje. Kad pareiškėjas būtų įtrauktas į ekspertų sąrašą, jis privalo turėti tinkamą profesinę patirtį. Patirtis turi būti įrodoma pateikiant tinkamą eksperto darbo dokumentaciją. Tai gali būti CV, visų atitinkamų akademinį ir profesinių kvalifikacijų pažymėjimų, darbo patirties įrodymų, rekomendacinių laiškų, ataskaitų, mokymo baigimo atestatų kopijos. Taip pat reikia išlaikyti pramonės ir prekybos rūmų, amatų rūmų, o architektų ir inžinierių atveju – jų profesinių asociacijų egzaminą. Turi būti įrodoma ne tik kvalifikacija, bet ir papildomas išsilavinimas ir patirtis, nepriklausomumas ir profesinis sąžiningumas.

Pripažinti ekspertai paprastai sertifikuojami ir registruojami penkeriems metams. Prieš pasibaigiant penkerių metų laikotarpiui, ekspertai turi įrodyti savo kompetenciją, profesinį sąžiningumą ir mokymą, kad būtų sertifikuoti ir atitinkamai užregistruoti dar penkerių metų laikotarpiui (pvz., patikrinant ir peržiūrint ataskaitas, kurios turi būti pateikiamos naujojo penkerių metų laikotarpio registracijai). Mokymo paslaugas turi suteikti atsakingi subjektai. Jeigu ekspertas nesivadovauja jam taikomomis taisyklėmis arba nuolat neatnaujina įgūdžių, profesinėms asociacijoms leidžiama jį išbraukti iš registro.

III. Ekspertų atlyginimas

Civilinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose atlyginimas apskaičiuojamas pagal ☞ [Vokietijos teismų atlygio ir išmokų įstatymą](#) (JVEG).

Galima prašyti avansų ir mokėjimo dalimis.

Kai ekspertas atlieka neteisminį darbą, atlyginimas priklauso nuo individualaus susitarimo dėl atlygio.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Kai ekspertizę užsako tiek privatūs asmenys, tiek teismai, ekspertui tenka finansinė atsakomybė už neteislingą ekspertizę. Jeigu teismui dirbantis ekspertas netinkamą ekspertizę atliko turėdamas sąmoningą ketinimą arba dėl didelio aplaidumo ir ši netinkama ekspertizė yra teismo sprendimo pagrindas, žalą patyrusi šalis gali pareikšti ieškinį dėl šios žalos atlyginimo (BGB § 839 straipsnis).

Kai ekspertas atlieka neteisminį darbą, taikomos bendrosios nuostatos dėl (sutartinės) atsakomybės.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

1. Ekspertų skyrimas

Ekspertą skiria teismas. Vis dėlto šalys turi teisę teikti pasiūlymus, ką skirti ekspertu.

a) Ekspertą skiria teismas

Teismas paprastai naudojami ekspertų sąrašu arba registru. Be to, teismas gali skirti bet kurį ekspertą, laikomą tinkamu ir kompetentingu. Teismo paskirtas ekspertas yra tas, kurį skiria ir jam nurodymus duoda teismas. Pagrindinė pareiga yra atliekant ekspertizę padėti teismui.

b) Ekspertą skiria šalys

Jeigu šalys susitaria, kad ekspertais turėtų būti skiriami tam tikri asmenys, teismas privalo jų susitarimu vadovautis; tačiau teismas gali nustatyti, kad šalys gali pasirinkti tik tam tikrą asmenų skaičių.

Jeigu šalis pageidauja ekspertą skirti savo iniciatyva, kad ekspertas jai padėtų, jis laikomas ne teismo ekspertu, o privačiu ekspertu.

2. Procedūra

a) Civilinis procesas

Teismas turi motyvuoti savo sprendimus ir, jeigu teismas vadovaujasi ekspertize, jis turi pateikti nuorodą į eksperto išvadą. Teismas neprivalo vadovautis ekspertize, tačiau ekspertizė dažnai turi itin didelę reikšmę teismo sprendimui. Atlikdamas apžiūrą vietoje, ekspertas turi susisiekti su visomis šalimis. Kai, pavyzdžiui, ekspertui reikia daugiau informacijos iš šalių, šį aspektą turi sureguliuoti teismas.

i. Eksperto išvada

Šalys gali užginčyti paskirto eksperto išvadą pateikdamos pareiškimus arba pasamdydamos privatų ekspertą ir pateikdamos jo išvadą teismui – priešingą ekspertizę.

ii. Teismo posėdis

Įrodymus surinkti iki teismo bylos nagrinėjimo gali būti pradėtas nepriklausomas procesas (vok. *selbständiges Beweisverfahren*). Šiomis aplinkybėmis ekspertas gali būti skiriamas iki pagrindinio proceso pradžios. Šio proceso paskirtis – tik išsaugoti įrodymus tolesniam teismo procesui arba išvengti bylinėjimosi.

Teismo posėdyje vadovujamasi Praktikos kodeksu ir proceso normomis. Ekspertas į teismo klausimus turi atsakyti objektyviai, suprantamai ir visapusiškai. Kryžminės apklausos Vokietijos procesinėje teisėje nenumatytos, tačiau klausimus gali užduoti ne tik teisėjas, bet ir bylos šalys.

b) Kita

Baudžiamosiose bylose teismas ekspertą turėtų skirti iš pripažinto teismo ekspertų registro; kitas asmuo turėtų būti pasirenkamas tik tuo atveju, jeigu tai reikalinga dėl ypatingų aplinkybių, StPO § 73 straipsnio 2 dalis. Teismas gali nurodyti eksperto veiklos gaires. Kitos normos išdėstytos ☞ [Baudžiamojo proceso kodekse](#).

Čia pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rask ekspertą“ iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko ☞ [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#)

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Estija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Pagal Estijos Teismo ekspertizės įstatymą ekspertas yra asmuo, teikiantis neteisesines arba teisesines ekspertines žinias bylose, kai tai teisiškai leidžiama. Kai kuriuos ekspertus įdarbina valstybės institucijos (toliau – teismo ekspertai), kiti yra užregistruoti ekspertų įstaigos sąraše.

Estijoje galioja oficialūs ekspertų sąrašai. Sąrašais gali naudotis visi asmenys. Sąrašus galima atsisiųsti arba perskaityti ☞ [čia](#) ir ☞ [čia](#).

Estijos teismo ekspertizų institutas, valstybės teismų laboratorija, privalo šiuos sąrašus nuolat atnaujinti. Asmuo, atitinkantis Teismo ekspertizų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose ir 2 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytus reikalavimus, užregistruojamas minėtame antrajame sąrašė.

II. Ekspertų kvalifikacija

Minimalūs reikalavimai, kad būtų suteiktas teismo eksperto statusas, grindžiami Teismų ekspertizų įstatymu. Teismo eksperto kompetencija įgyjama praeinant mokymą.

Teismo medicinos ekspertų mokymai rengiami Tartu universitete pagal ketverių metų teismo medicinos rezidentūros programą. Rezidentai profesinius įgūdžius įgyja Estijos teismo ekspertizų institute, jis yra viena iš Tartu universiteto mokymo bazių.

Kitų teismo ekspertizų sričių teismo ekspertų mokymo įstaigų Estijoje nėra. Estijos teismo ekspertizų institute ekspertai mokomi vadovaujant patyrusiems specialistams. Dažniausiai mokymas trunka dvejus metus. Mokymo planas apima bendrąsias ir konkretesnes temas, juo siekiama, kad ekspertas įgytų profesinių gebėjimų. Mokymo planas rengiamas remiantis kiekvienos rūšies ekspertinių žinių ypatumais, taip pat atsižvelgiant į profesinę akademinę patirtį ir ankstesnę eksperto-mokinio darbo patirtį.

Jeigu darbuotojas atitinka Teismo ekspertizų įstatyme išdėstytus teismo ekspertui taikytinus reikalavimus, užbaigė mokymą ir įgijo pakankamai patirties, kad teiktų nepriklausomas eksperto nuomones, jam suteikiamas teismo eksperto statusas. Asmuo teismo ekspertu gali pradėti dirbti davęs Teismo ekspertizų įstatyme numatytą teismo eksperto priesaiką.

III. Ekspertų atlyginimas

Ekspertizų finansavimas aprašytas Teismo ekspertizų įstatymo 5 skyriuje. Ekspertizų atlikimas valstybinėje teismo ekspertizų įstaigoje finansuojamas iš metinio valstybės biudžeto. Tikslūs užmokesčiai už ekspertizę išdėstyti Teismo ekspertizų įstatymo 26 straipsnyje.

Konkretaus ekspertų atlyginimo apskaičiavimo metodo nėra. Dažniausiai reikalaujama, kad ekspertai, prieš juos skiriant, pateiktų orientacinę kainą. Procesinėje teisėje taip pat numatyta atlyginti eksperto išlaidas.

Ekspertizės išlaidos apima visas išlaidas, patirtas atliekant ekspertizę, įskaitant išlaidas, susidariusias dėl subrangos pagrindu dirbančių ekspertų ar įstaigų įtraukimo. Neteisminės eksperto dalyvavimo procedūros išlaidos gali būti įtrauktos į procesines išlaidas.

Ekspertai gali gauti išlaidų apmokėjimo avansą.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Ekspertai turi informuoti bet kurią procese dalyvaujančią šalį apie ekspertizės pradžią. Sąmoningas klaidingos eksperto nuomonės pateikimas pagal Baudžiamojo kodekso 321 straipsnį yra nusikalstama veika.

Ekspertų atsakomybė kyla pagal bendrąsias sutarčių ir deliktinės teisės normas. Be to, galioja konkreti baudžiamosios teisės nuostata, kuria reglamentuojama ekspertų atsakomybė: Klaidingas kaltinimas: 1) už žinomai klaidingų kaltinimų nusikalstamos veikos padarymu pateikimą kitas asmuo baudžiamas pinigine bauda arba iki vienerių metų laisvės atėmimo bausme; 2) už tą patį veiksma, jeigu sukčiavimo būdu buvo sukurti įrodymai, baudžiama pinigine bauda arba iki penkerių metų laisvės atėmimo bausme.

Ekspertai neprivalo apdrausti savo civilinės atsakomybės įsigydami profesinės civilinės atsakomybės draudimą.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Estijos teisės nuostatas, kuriomis reglamentuojama eksperto dalyvavimo procedūra, galima rasti adresu:

[Riigi Teataja](#)

[Baudžiamojo proceso kodeksas](#)

[Civilinio proceso kodeksas](#)

[Teismo ekspertizų įstatymas](#)

Ekspertų skyrimas civiliniame ar administraciniame procese nesiskiria. Baudžiamajame procese teismo ekspertas skiriamas Estijos teismo ekspertizų instituto prašymu, kad prireikus padėtų prokurorui ir teismui.

Eksperto profesinis vardas Estijoje nėra saugomas. Ekspertai dalyvauja daugiau kaip 70 proc. baudžiamųjų bylų, 30 proc. civilinių procesų ir 10 proc. administracinių procesų.

V.1. Ekspertų skyrimas

Ekspertus gali skirti teismas, o kai kuriais atvejais – ir šalys. Ekspertai taip pat gali būti skiriami parengiamajam ar ikiteisminiam tyrimui atlikti. Skirti viename iš sąrašų užregistruotą ekspertą neprivaloma. Baudžiamajame procese ikiteisminio tyrimo etapu ekspertą gali skirti policija (tyrimo institucija) arba prokuroras. Jeigu šalys neskiria eksperto arba jeigu jos nesusitaria, ką juo skirti, arba jeigu ekspertizė atliekama prieš teisminį bylos nagrinėjimą, ekspertą gali skirti teismas. Civilinėse bylose prieš skiriant ekspertą šalys turi įmokėti užstatą ekspertizės išlaidoms padengti. Šalys gali pateikti pasiūlymą, kas turėtų būti skiriamas ekspertu, tačiau šie pasiūlymai teismui nėra privalomi.

Ekspertų skyrimas įvairiuose teismuose ir įvairiose teisingumo srityse iš esmės nesiskiria.

Teismo paskirti ekspertai turi teisinę pareigą pranešti apie bet kokį interesų konfliktą.

V.2. Procedūra

Civilinis procesas

Ekspertams galioja bendras reikalavimas atlikti savo darbą išsamiai, iki galo, objektyviai ir užtikrinti, kad pateiktos nuomonės būtų moksliskai pagrįstos. Tai taikytina visų rūšių teismo procesams.

Šalys gali užginčyti ekspertizę pateikdamos pareiškimus arba priešingą ekspertizę.

Teismui eksperto nuomonė yra neprivaloma. Teismas gali vadovautis eksperto nuomone net ir tuo atveju, jeigu viena iš šalių ją užginčijo teismo bylos nagrinėjimo metu.

Kadangi ekspertizė yra tik vienas iš daugelio įrodymų, net ir tuo atveju teismas įvertina eksperto nuomonės įrodomąją vertę, palyginti su kitais įrodymais.

Ekspertų susitikimo prieš teisminį bylos nagrinėjimą arba jų kryžminės apklausos procedūra nenumatyta.

Jeigu ekspertui reikia daugiau informacijos, jam leidžiama palaikyti ryšį su šalimis proceso metu.

1) Ekspertizė

Estijoje ekspertizės gali būti pateikiamos raštu, o kartais – žodžiu. Vadovautis nurodyta struktūra pateikiant ekspertizę ekspertas privalo tik baudžiamajame procese.

Galutinėje ekspertizės išvadoje ekspertas privalo aptarti šalių argumentus. Kai dėl pradinės ekspertizės trūkumų šalys prašo papildomos ekspertizės, teismas gali ją skirti. Jeigu, pateikus papildomus klausimus, eksperto nuomonė tebėra neaiški, prieštaringa arba nepakankama, teismas turi teisę skirti kitą ekspertizę. Pakartotinę ekspertizę atlieka tas pats arba kitas ekspertas.

2) Teismo posėdis

Parengiamajame posėdyje ekspertai nedalyvauja, tačiau jie kviečiami į posėdžius, kad atsakytų į teismo arba šalių klausimus. Kryžminė ekspertų apklausa yra paplitusi praktika. Ekspertai gali būti apklausiami telefoninės konferencijos būdu, jeigu šalys dėl to susitaria iki teismo posėdžio.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Eurosos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Graikija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Graikijoje ekspertai yra užregistruoti pagal specializaciją. Ekspertų registrus tvarko pirmosios instancijos teismai. Jie yra vieši, tačiau jais naudojasi tik teisėjai, norintys skirti ekspertą. Teismas gali skirti vieną arba kelis ekspertus, jeigu jis mano, kad nagrinėjamiems klausimams reikia specialių žinių. Be to, teismas privalo skirti ekspertus, jeigu to prašo šalis, o teismas mano, kad reikalingos specialios žinios.

Norėdami, kad juos įtrauktų į registrą, ekspertai turi pateikti prašymą.

Gavęs viešą kvietimą pateikti prašymą civiliniame arba administraciniame pirmosios instancijos teisme (per oficialią teismo interneto svetainę), pareiškėjas rašytinį prašymą su savo asmens duomenimis pateikia pirmosios instancijos teismo kancleriui, pareiškdamas, kad:

jis nebuvo nuteistas ar kaltinamas nusikaltimu arba baudžiamuoju nusižengimu, už kurį jam būtų atimtos politinės teisės,

iš jo neatimta profesinės veiklos licencija,

iš jo nėra dėl nemokumo ar jam nustatytos globos atimta teisė disponuoti turtais,

jis nėra teisėjas, prokuroras ar teismo kanceliarijos darbuotojas.

Pasibaigus prašymų teikimo procedūrai, kuri vykdoma kiekvienais metais, skelbiamas ekspertų registro projektas. Praėjus prieštaravimų teikimo laikotarpiui, galutinį registrą tvirtina pirmosios instancijos teismo kolegija.

Baudžiamąjo proceso ekspertų registrą prokuroro siūlymu tvarko baudžiamuosius nusižengimus nagrinėjančių teisėjų taryba. Ekspertai turi atitikti toliau nurodytus reikalavimus:

jie turi būti vyresni negu 21 metų,

jie turi būti veiksnūs, neturintys psichikos sutrikimų,

jie turi nebūti nuteisti už nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, dėl kurių jiems būtų atimtos politinės teisės arba jie būtų atleisti iš viešojo administravimo pareigų,

neturi būti atimta jų profesinės veiklos licencija,

jie neturi būti sukėlę faktų, kurie yra ekspertizės dalykas,

jie atitinkamame procese neturi būti kompetentingi magistratai, prokurorai, teismo kancleriai ar kanceliarijos darbuotojai,

jie neturi būti nuteisti už tą patį nusikaltimą kaip ir kaltinamasis ir

jie neturi būti kaltinamojo sutuoktiniai, broliai, seserys ar artimi giminaičiai.

Ekspertai gali būti pašalinami iš registro, jeigu jie pageidauja, jeigu jie nebeatitinka reikalavimų arba jeigu taip nusprendžia kompetentinga institucija.

II. Ekspertų kvalifikacija

Kad galėtų vadintis ekspertais, ekspertai turi būti profesinės asociacijos nariai.

III. Ekspertų atlyginimas

Baudžiamajame procese eksperto atlyginimą sumoka valstybė. Civiliniame procese ieškovas turi įmokėti teismo paskirtų ekspertų išlaidų avansą. Teismo bylos nagrinėjimo pabaigoje išlaidas turi padengti bylą pralaimėjusi šalis. Dėl užmokesčio ekspertui galima laisvai derėtis. Šalys tam tikromis sąlygomis gali gauti teisinę pagalbą eksperto atlyginimui sumokėti.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Ekspertų atsakomybė kyla pagal bendrąsias sutarčių ir deliktinės teisės normas. Jiems netaikoma prievolė padengti savo galimą civilinę atsakomybę įsigyjant profesinės atsakomybės draudimą.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Graikijoje pagrindinės teismo ekspertizei taikytinos teisės nuostatos yra Graikijos Civilinio proceso kodekso 368–392 straipsniai ir Karališkojo dekreto Nr. 566 /1968, Įstatymas Nr. 2882/2001 (Ekspropriacijos kodeksas), 20 straipsnio 7 dalis. Dar taikomi Graikijos Administracinio proceso kodekso 159–168 straipsniai ir Graikijos Baudžiamąjo proceso kodekso 183–203 straipsniai.

Teismas turi įgaliojimus savo nuožiūra nurodyti surinkti įrodymus, nes svarbiausias tikslas yra nustatyti tiesą. Vienintelis šių įgaliojimų apribojimas yra rungimosi principas.

1. Ekspertų skyrimas

Ekspertus gali skirti teismas ir bylos šalys. Ekspertų skyrimas administraciniame procese yra panašus į jų skyrimą civiliniame procese. Baudžiamųjų bylų teismo procese ekspertą gali skirti prokuroras arba teismas tyrimo etapu. Šiuo tikslu galioja kitas registras negu civiliniame procese, ekspertas turi atitikti griežtesnius reikalavimus negu civiliniame ir administraciniame procese.

a) Ekspertą skiria teismas

Civilinių bylų teismas turi įgaliojimus *ex officio* arba pagal konkretų bylos šalies prašymą savo nuožiūra skirti ekspertą, jeigu aktualių faktų negalima nustatyti kitais būdais. Šiuo atveju žodinis bylos nagrinėjimas atidedamas, kol bus pateikta ekspertizė. Teismas gali laisvai skirti bet kurį asmenį, kurį jis laiko tinkamu atlikti eksperto pareigas. Ekspertas teismui turi pranešti apie bet kokią interesų konfliktą. Teismo paskirti ekspertai turi teisę susipažinti su bylos medžiaga.

b) Ekspertą skiria šalys

Graikijoje šalių skiriami ekspertai būna trijų rūšių: techniniai konsultantai (Civilinio proceso kodekso 391–392 straipsniai, Administracinio proceso kodekso 167 straipsnis, Baudžiamąjo proceso kodekso 204 straipsnis ir tolesni straipsniai), neteisminiai ekspertai ir liudytojai ekspertai. Techninį konsultantą šalis skiria tam, kad jis kontroliuotų teismo paskirto eksperto veiksmus. Neteisminį ekspertą pasirenka šalis. Jo ekspertizė turi remtis ir ją turi pateikti šalys, priešingu atveju ji atmetama kaip nepriimtina. Jeigu tie reikalavimai įvykdomi, teismas laisvai išnagrinėja ir įvertina eksperto nuomonę. Ekspertizė įrodymu nelaikoma. Ji veikia susiejama su bylos šalies argumentų teisiniu pagrindu. Liudytojai ekspertai yra liudytojai, turintys specialių mokslinių ar techninių žinių, juos apklausia teismas.

Teismas gali nuspręsti, ar jis savo sprendimą motyvuos eksperto nuomone. Teismas savo sprendimą eksperto nuomone gali grįsti ir tuo atveju, jeigu ekspertizė buvo atlikta pažeidžiant procesines normas. Tačiau jeigu procesinių normų pažeidimas yra didelis, laikoma, kad ekspertizė yra neatlikta. Šiuo atveju teisėjas savo sprendimo motyvų eksperto nuomone grįsti negali.

2. Procesas (civilinis)

Šalių techniniai konsultantai (jeigu šalys juos pasamdė) gali atlikti kryžminę teismo paskirtų ekspertų apklausą. Vienintelė eksperto prievolė yra pateikti ekspertizę. Šalių paskirtiems ekspertams leidžiama proceso metu palaikyti ryšį su šalimis, teismo paskirti ekspertai to daryti be teismo leidimo negali.

a) Ekspertizė

Pagal Graikijos ekspertizės rengimo procesą preliminarini ekspertizė nereikalinga. Pagrindinę ekspertizę galima pateikti raštu arba pristatyti žodžiu.

Pateikdamas ekspertizę, ekspertas tam tikra struktūra vadovautis neprivalo.

Jeigu teismas mano, jog ekspertizė yra neišsami, arba jeigu ekspertas be pateisinamos priežasties netinkamai elgiasi, teismas *ex officio* arba šalių prašymu gali nurodyti parengti naują arba papildomą ekspertizę. Teismas taip pat gali nurodyti, kad ekspertas dėl savo nepateisinamo netinkamo elgesio turi sumokėti teismo mokesčius.

Ekspertizė gali būti užginčijama šalių pareiškimais ir priešinga ekspertize.

b) Teismo posėdis

Teisėjas ekspertui dalyvauti posėdžiuose nurodo tik išimtiniais atvejais.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Prancūzija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Kiekvienas Prancūzijos apeliacinis teismas ir civilinių bei baudžiamųjų bylų aukščiausiasis teismas (Kasacinis teismas) tvarko ekspertų sąrašą arba registrą. Tačiau teismai ir prokurorai gali laisvai skirti kitą asmenį, jei mano, kad jis tinkamas ir kompetentingas. Tokiais atvejais jie privalo nurodyti savo pasirinkimo priežastis.

Ekspertų sąrašai skelbiami teismų interneto svetainėse, pirmiausia [Kasacinio teismo](#) ir apeliacinių teismų interneto svetainėse.

Kad ekspertas būtų įtrauktas į teismo sąrašas, jis turi atitikti šiuos reikalavimus:

būti jaunesnis negu 70 m. Tam, kad būtų įtrauktas į ekspertų sąrašą, ekspertas praktiškai turi būti nuo 35 iki 57–58 metų amžiaus;

būti Europos Sąjungos pilietis;

nebūti pažeidęs garbės, doros ir geros moralės reikalavimų;

jam neturi būti skirtos drausminės arba administracinės sankcijos, dėl kurių jis galėtų būti atleistas, išbrauktas iš registro, galėtų būti panaikintas ar atšauktas jo patvirtinimas arba leidimas;

neturėtų būti bankrutavęs ir jam neturėtų būti skirta kitų Komerciniame kodekse numatytų sankcijų;

būti išdirbęs minimalų laikotarpį pagal savo specialybę;

neturėtų būti vykdęs jokios veiklos, kuri būtų nesuderinama su teismo (juridinės) ekspertizės užduočių nepriklausomumu;

turėtų vykdyti pagrindinę savo veiklą teismo srityje.

Vertimo raštu srities ekspertai, kurie pateikia prašymus dėl įtraukimo į pirmosios instancijos teismo sąrašą, turi veikti konkretaus teismo aptarnaujamoje teritorijoje arba, jeigu ekspertas jau yra išėjęs į pensiją, gyventi toje teritorijoje.

Eksperto prašymą dėl registracijos nagrinėja prokuroras ir pirmosios instancijos teismo teisėjai. Sprendimą priima apeliacinio teismo teisėjų susirinkimas.

Prieš ekspertus įregistruojant, jie privalo duoti priesaiką.

Kad ekspertas būtų įtrauktas į Kasacinio teismo (nacionalinį) sąrašą, jis turi būti įtrauktas į apeliacinio teismo (regioninį) sąrašą bent penkerius metus.

Kiekvienas ekspertas, kuris įregistruojamas pirmą kartą, po trejų metų turi kreiptis dėl pakartotinės registracijos. Paskui ekspertai perregistruojami kas penkerius metus. Sprendime eksperto neregistruoti nurodomos registracijos atmetimo priežastys. Sprendimą galima užginčyti.

Ekspertai gali būti išbraukti iš registro apeliaciniam teismui pritaikius drausminę priemonę. Tai gali būti užginčyta.

[Prancūzijos ekspertų federacija](#) yra parengusi etikos kodeksą.

[Prancūzijos ekspertų federacija](#) yra parengusi etikos kodeksą.

II. Ekspertų kvalifikacija

Paprastai ekspertai turi turėti pakankamą kvalifikaciją savo specializacijos srityje.

Ekspertai privalo turėti profesinės patirties ir išmanyti procesines taisykles, ypač taikomas procesui dalyvaujant ekspertams.

Ekspertai privalo dalyvauti tęstinio mokymosi programose, o kas penkerius metus apeliaciniai teismai tikrina, ar tai yra daroma. Tęstinį ekspertų mokymąsi sudaro:

su jų specialybe susijęs mokymasis, kurį rengia profesinės organizacijos;

mokymas apie ekspertų elgesį per procesą dalyvaujant ekspertams (šiuos mokymus rengia teisėjai ir ekspertų asociacijos).

III. Ekspertų atlyginimas

Užmokeskis baudžiamosiose bylose dalyvaujantiems ekspertams už tam tikras užduotis yra nustatytas atskirame reglamente. Kai kuriose ekspertizės srityse prokuroras arba ikiteisminio tyrimo teisėjas gali paskelbti konkursą dėl eksperto funkcijų vykdymo ir pasirinkti naudingiausią pasiūlymą. Ekspertizės išlaidas dengia Teisingumo ministerija iš teisingumo biudžeto.

Civilinėse bylose atlygis paprastai apskaičiuojamas pagal eksperto dirbtų valandų skaičių – šis skaičius padauginamas iš valandinio įkainio ir prie gautos sumos pridedamas PVM.

Dėl eksperto atlyginimo per rungimosi procedūrą sprendžia teismas, atsižvelgdamas į tai, ar išvada pateikta laiku, eksperto išvados kokybę ir tai, kaip kruopščiai ekspertas atliko jam skirtą užduotį.

Paprastai dalį eksperto atlyginimo avansu sumoka ieškovas. Tačiau teismas gali nurodyti, kad avanso išlaidas padengtų abi šalys.

Savo galutiniame sprendime teismas priteisia bylą pralaimėjusiai šaliai sumokėti eksperto atlyginimą.

Proceso dalyvaujant ekspertams išlaidoms padengti galima pasinaudoti teisine pagalba.

IV. Ekspertų atsakomybė

Ekspertas privalo apsidrausti galimą atsakomybę profesinės atsakomybės draudimu.

Draudžiama eksperto civilinė ir profesinė atsakomybė, įskaitant atsakomybę, kuri atsiranda per eksperto misijas į kitas Europos Sąjungos valstybes nares.

V. Papildoma informacija apie procesą dalyvaujant ekspertams

Baudžiamosiose bylose ekspertus gali skirti ikiteisminio tyrimo teisėjas, prokuroras arba atitinkamos institucijos policijos pareigūnas (*officier de police judiciaire* – policijos pareigūnas, kuris pagal Prancūzijos teisę yra atsakingas už baudžiamąjį tyrimą ir kuriam leidžiama sulaukyti įtariamuosius).

Visais kitais atvejais ekspertą skiria tik teismas *ex officio* arba šalies prašymu.

Civiliniame procese preliminarini eksperto išvada neprivaloma, bet labai rekomenduojama ir dažnai ją specialiai prašoma pateikti. Ekspertas pateikia galutinę išvadą raštu. Jeigu ekspertas mano, kad reikia pasikonsultuoti su kitos srities techniniu ekspertu, jis prie savo išvados prideda techninio eksperto nuomonę.

Jeigu teismo sprendimui priimti eksperto išvados nepakanka, teismas gali kviesiti ekspertą į posėdį liudyti. Galutinėje išvadoje turi būti atsakyta į visus teismo užduotus klausimus ir atsižvelgta į visas per procesą dalyvaujant ekspertams šalių pateiktas pastabas.

1. Ekspertų skyrimas

Eksperto statusas (*expert de justice*) yra saugomas pagal baudžiamosios teisės normas. Ekspertas įtraukiamas į apeliacinių teismų ir Aukščiausiojo teismo tvarkomus sąrašus.

Prancūzijoje yra 8 000–10 000 teismo ekspertų.

Civilinėse, komercinėse ir administracinėse bylose ekspertai gali būti skiriami per parengtinį arba ikiteisminį procesą. Šiuo ikiteisiniu etapu pradedama 80 proc. procesų dalyvaujant ekspertams.

Teismas skiria ekspertą, kai sprendžiant ginčą jam prireikia tam tikrų techninių žinių: teismas gali skirti ekspertą *ex officio* arba vienos iš šalių prašymu. Teismas nusprendžia, kuri šalis avansu padengs išlaidas, skirtas užmokesčiui ekspertui sumokėti.

Šalys gali pasiūlyti ekspertą, tačiau sprendimą, kurį ekspertą paskirti, visada priima teismas arba prokuroras. Jeigu nenurodomos konkrečios priežastys, ekspertas gali būti skiriamas iš apeliacinio teismo sudaryto sąrašo.

Civilinio proceso šalys aktyviai įtraukiamos į eksperto veiklą. Jos turi bendradarbiauti ir patenkinti visus eksperto prašymus pateikti dokumentus. Per posėdį, vykstantį rungimosi principu, jos gali užduoti klausimus tiesiogiai ekspertui ir prašyti, kad ekspertas atsakytų į jų pastabas. Per baudžiamąjį procesą ši galimybė yra daug labiau ribota, nes eksperto darbas labai priklauso nuo jo paskyrusio teisėjo arba prokuroro.

2. Procesas

Pagrindinės Prancūzijos teisės nuostatos dėl teismo ekspertizės:

Baudžiamojo proceso kodeksas ir Civilinio proceso kodeksas,

1971 m. birželio 29 d. įstatymas 71-498 dėl teismo ekspertų su visais keliais kartais atliktais pakeitimais, ypač 2016 m. lapkričio 18 d. pakeitimais,

2004 m. gruodžio 23 d. potvarkis su visais keliais kartais atliktais pakeitimais.

Per procesą ekspertai gali bendrauti su šalimis, tačiau griežtai laikydami rungimosi principo. Taikomos su medicininėmis arba verslo paslaptimis susijusios išimty.

Specialios struktūros, kaip turi būti parengtos ekspertų išvados, nėra, tačiau jau vykdomos iniciatyvos šiai spragai pašalinti.

Vis dėlto išvadoje ekspertai privalo:

išdėstyti savo argumentus;

nurodyti, kokiais dokumentais remdamiesi pateikia savo nuomonę;

atsakyti į šalių teiginius;

pateikti išsamų jiems pateiktų dokumentų sąrašą.

Jeigu teismas prašo pateikti preliminarinį išvadą, ekspertas siunčia šią išvadą šalims, kad šalys galėtų pateikti savo pastabas.

Nagrinėjant baudžiamąsias bylas, ekspertas privalo dalyvauti posėdyje. Nagrinėjant civilines bylas, teismas gali prašyti, kad ekspertas dalyvautų posėdyje.

Teismo sprendimu, pavyzdžiui, kai šalys pateikia pastabas dėl išvados ir užduoda papildomų klausimų, ekspertas gali būti įpareigotas pateikti papildomą išvadą.

Teismas kontroliuoja eksperto tyrimų eigą. Šią užduotį pavedama vykdyti konkrečiam pirmosios instancijos teismo teisėjui.

Šioje skiltyje pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rasti ekspertą“ (angl. Find an & expert) iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas EEEI](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Kroatija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Remdamiesi savo patirtimi, teismo paskirti ekspertai prireikus pateikia teismui eksperto nuomonę, kad būtų nustatyti arba patikslinti bylos faktai.

Apskričių ir komercinių bylų teismai tvarko ekspertų, kuriuos gali skirti teismai, sąrašą ir juridinių asmenų, institutų, institucijų ir valstybinių įstaigų, turinčių įgaliojimus atlikti eksperto funkcijas, sąrašą (toliau – teisės subjektų sąrašas). Sąrašai skelbiami teismų interneto svetainėse.

Teisingumo ministerija tvarko vieną bendrą elektroninį [ekspertų, kuriuos gali skirti teismai, sąrašą](#) (jis rūšiuojamas pagal ekspertinių žinių sritis) bei visos Kroatijos Respublikos teritorijos [teisės subjektų sąrašą](#) ir šiuos sąrašus skelbia [savo interneto svetainėje](#).

Ekspertų įtraukimo į sąrašą procedūra pradedama pateikiant prašymą apskrities arba komercinių bylų teismo, kurio jurisdikcijai priklauso pareiškėjo gyvenamoji vieta arba teisės subjekto buveinė, pirmininkui. Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai ir Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusių valstybių piliečiai, neturintys Kroatijos Respublikoje nuolatinės gyvenamosios vietos, prašymą įtraukti juos į sąrašą pateikia Zagrebo apskrities teismui arba Zagrebo komercinių bylų teismui.

Jeigu kandidatas į sąrašą atitinka reikalavimus, atitinkamo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkas nusiunčia kandidatą patikrinti žinių apie teismų struktūrą, viešąjį administravimą ir teisinę terminiją ir tik tada priima sprendimą dėl jo paskyrimo į sąrašą įtrauktu ekspertu. Egzaminą vykdo apskričių teismų žinių vertinimo komitetai, kuriuos sudaro pirmininkas ir du iš to teismo teisėjų paskirti nariai. Iš teisės laipsnį turinčio kandidato dirbti visą darbo laiką egzaminu laikyti nereikalaujama. Atitinkamo teismo pirmininkas egzaminą išlaikiusį kandidatą į registruotą eksperto pareigas nukreipia išeiti profesinį mokymą profesinėje teismo ekspertų asociacijoje. (Tačiau teismo specialistas, turintis galiojantį leidimą dirbti (licenciją), taip pat ekspertizes atliekantys institutai, institucijų ir vyriausybinių įstaigų darbuotojai neprivalo išeiti profesinio mokymo tose ekspertizės srityse, kuriose šie institutai, institucijos ir vyriausybines įstaigas yra įgalioti atlikti ekspertizes.)

Kai baigiamas profesinis mokymas ir surenkami įrodymai dėl kandidato tinkamumo būti paskirtam registruotam ekspertu arba dėl atitikties reikalavimams teismo ekspertizei atlikti, atitinkamo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkas priima sprendimą dėl prašymo.

Teismo paskirti ekspertai ar teisės subjektai visą ekspertizės atlikimo laikotarpį turi būti apdrausti. Prieš įtraukiant į sąrašą ir kiekvienais vėlesniais paskyrimo ar patvirtinimo laikotarpio metais kompetentingo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkui pateikiamas sudarytos civilinės atsakomybės draudimo sutarties įrodymas (draudimo liudijimas).

Ekspertai į sąrašą įtraukiami ketveriems metams. Teisės subjektas, institutas, institucija ar vyriausybines įstaiga įgaliojami atlikti teismo ekspertizes ketverius metus.

Paskirtas ekspertas prisiekia teismo pirmininkui, kuris jį skyrė registruotam ekspertu.

Praėjus laikotarpiui, kuriam jis buvo paskirtas, sąraše esantis ekspertas gali būti iš naujo paskiriamas ketveriems metams, o teisės subjektas, institutas, institucija ar valstybinė įstaiga gali būti iš naujo patvirtinami teismo ekspertizėms atlikti. Prašymas iš naujo skirti arba patvirtinti registruoto ekspertu gali būti pateikiamas ne vėliau kaip likus trisdešimčiai dienų iki galiojančio paskyrimo pabaigos.

Eksperto įtraukimą į registrą atitinkamo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkas (laikina) panaikina:

jeigu to prašo ekspertas,

jeigu pasikeičia eksperto gyvenamoji vieta, jeigu nustatoma, kad nebuvo įvykdytos registracijos sąlygos arba nebėra tenkinamos paskyrimo sąlygos,

jeigu, remiantis kompetentingos institucijos galutiniu sprendimu, ekspertas paskelbtas netinkamu vykdyti veiklą toje srityje, kuriai jis buvo paskirtas,

jeigu galutiniu teismo sprendimu buvo panaikintas jo veiknumas,

jeigu jis buvo nuteistas už nusikalstamą veiką, kuri yra kliūtis dirbti viešojo administravimo srityje,

jeigu jis eksperto funkcijas atlieka nesąžiningai arba aplaidžiai,

jeigu, pasibaigus nustatytam laikotarpiui, jis nepateikia įrodymo, kad registruoto eksperto pareigoms vykdyti buvo sudaryta civilinės atsakomybės draudimo sutartis,

jeigu jis nesilaiko nuostatų dėl visos atliekant ekspertizę gautos informacijos slaptumo.

Atitinkamo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkas visam laikui išbraukia ekspertą iš sąrašo, jeigu ekspertas atlieka teismo paskirto eksperto darbą po to, kai nutartis dėl laikino arba nuolatinio draudimo atlikti jo funkcijas tapo vykdytina.

Ekspertai arba teisės subjektai, įgalioti atlikti teismo paskirtų ekspertų funkcijas, privalo apie visus savo duomenų pasikeitimus nedelsdami informuoti teisimą, kuris juos paskyrė arba leido juos įtraukti į sąrašą. Teismas privalo šiuos pakeitimus nedelsdamas įtraukti į ekspertų arba teisės subjektų, kuriuos gali skirti teismai, sąrašus.

II. Ekspertų kvalifikacija

Įsakyme dėl teismo paskirtų ekspertų (Oficialusis leidinys 38/14, 123/15, 29/16 klaidų ištaisymas ir 61/19) nustatytos teismo paskirtų ekspertų skyrimo sąlygos ir procedūra, taip pat jų teisės ir pareigos.

Asmuo gali dirbti teismo paskirtu ekspertu, jeigu atitinka šiuos reikalavimus:

1. jis yra Kroatijos Respublikos pilietis, Europos Sąjungos valstybės narės pilietis arba Europos ekonominės erdvės susitarimo valstybės pilietis,
2. jis yra pajėgus vykdyti teismo paskirto eksperto pareigas,
3. jis, užbaigęs atitinkamas studijas arba mokyklas, dirbo pagal šią profesiją:
bent aštuonerius metus – jeigu jis įgijo universitetinio išsilavinimo laipsnį arba specializuotą antrosios pakopos studijų laipsnį;
bent dešimt metų – jeigu jis baigė atitinkamas pirmosios pakopos studijas arba pirmosios pakopos profesines studijas;
bent dvylika metų – jeigu jis įgijo atitinkamą vidurinį išsilavinimą ir neturi atitinkamo pirmosios pakopos ar pirmosios pakopos profesinių studijų laipsnio, pirmosios pakopos studijų laipsnio arba specializuotą antrosios pakopos studijų laipsnio,
4. jis sėkmingai išlaikė žinių apie teismų sistemos organizavimą, valstybės administravimą ir teisinę terminiją patikrinimą,
5. jis sėkmingai baigė atitinkamos profesinės asociacijos apibrėžtą profesinį mokymą,
6. jis turi civilinės atsakomybės draudimo sutartį teismo paskirto eksperto pareigoms vykdyti,
7. jis yra įgijęs su savo ekspertinių žinių sritimis susijusius laipsnius,
8. nėra kliūčių asmeniui dirbti valstybės tarnyboje.

Profesinis mokymas negali trukti ilgiau negu vienus metus. Profesinės asociacijos privalo skirti profesinio mokymo vadovas. Mokymo vadovu gali būti skiriamas registruotas ekspertas, jeigu jis turi bent penkerių metų teismo paskirto eksperto darbo patirtį. Mokymo vadovų sąrašas turi būti perduodamas apskričių ir komercinių bylų teismams. Profesiniam mokymui nukreipto kandidato gebėjimai eiti teismo paskirto eksperto pareigas nustatomi remiantis pareiškėjo profesinio mokymo baigimo ataskaita. Per mėnesį nuo profesinio mokymo baigimo atitinkama profesinė asociacija, remdamasi mokymo vadovo surašyta ataskaita, privalo parengti rašytinę nuomonę apie kandidato mokymo sėkmingumą ir jo kompetenciją atlikti teismo paskirto eksperto darbą.

Atitinkama profesinė asociacija privalo nusiųsti šią ataskaitą atitinkamo apskrities ar komercinių bylų teismo pirmininkui.

Specializuoti gydytojai įtraukimo į sąrašą reikalavimus atitinka išlaikę specializuotą egzaminą.

Teisės subjektai yra tinkami teismo ekspertizėms atlikti:

jeigu jie taip pat yra įregistruoti atitinkamoje teritorijoje kaip savo srities žinių ekspertai;

jeigu jų darbuotojai buvo paskirti į teritorijos, dėl kurios siekiama patvirtinimo, ekspertų sąrašą;

jeigu jie turi civilinės atsakomybės draudimo sutartį teismo ekspertizėms atlikti.

III. Ekspertų atlyginimas

Teismo procese ekspertai visų pirma pasirenkami iš registruotų ekspertų sąrašo.

Teismo paskirti ekspertai turi teisę į užmokestį ir materialinių išlaidų kompensaciją. Kompensacijos sumą individualiai nustato teismas, remdamasis specialiu teismo paskirtų ekspertų materialinių išlaidų kompensavimo ir užmokesčio tarifų sąrašu. Minėtas tarifų sąrašas yra sudedamoji Teismo paskirtų ekspertų taisyklių sąvado dalis.

Teismo paskirtam ekspertui už ekspertizę atlyginama tada, kai ji užbaigiama.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Teismo paskirtas ekspertas ar teisės subjektas visą ekspertizės atlikimo laikotarpį turi būti apdraustas. Mažiausia civilinės atsakomybės draudimo suma teismo ekspertizėms atlikti yra 200 000,00 HRK (maždaug 26 807,50 EUR) fiziniams asmenims ir 500 000,00 HRK (maždaug 67 018,74 EUR) teisės subjektams.

ES valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės susitarimo valstybės pilietis eksperto pareigoms vykdyti gali būti apdraustas savo kilmės šalyje.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Eksperto skyrimas reglamentuojamas procesiniais įstatymais, t. y. Civilinio proceso kodekse ir Baudžiamojo proceso kodekse.

VI. Ekspertų skyrimas

Teismo paskirtus ekspertus teismas konkrečiame teismo procese skiria vienos iš šalių prašymu arba savo iniciatyva, kai reikia pateikti ekspertinių įrodymų bylos faktams nustatyti arba patikslinti.

VI.1. Eksperto išvada

Teismo paskirto eksperto nustatytų faktų ir nuomonių pateikimo forma nereglamentuojama. Teismas sprendžia, ar ekspertas savo nustatytus faktus ir nuomonę pateiks tik žodžiu teismo posėdyje, ar raštu prieš posėdį. Teismas raštu nustato faktų ir nuomonių pateikimo terminą, kuris negali viršyti 60 dienų. Ekspertas visada turi pateikti savo nuomonę. Teismas raštu išdėstytus faktus ir nuomonę šalims pateikia ne vėliau kaip likus penkiolikai dienų iki posėdžio, kuriame jie bus aptariami.

VI.2. Teismo posėdis

Teismas per teismo posėdį gali pateikti klausimų apie eksperto nustatytus faktus.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 10/09/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Liuksemburgas

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Teismo ekspertų registrą tvarko Teisingumo ministerija. Registre ekspertai suskirstyti pagal 12 sričių. Su registru specialistai ir visuomenė gali susipažinti [čia](#). Nors registras buvo sudarytas baudžiamosioms ir administracinėms byloms, juo naudojama ir nagrinėjant civilines bei komercines bylas. Teismai neprivalo eksperto skirti iš registro, tačiau paprastai ekspertus skiria iš jo.

Specialistai, kurie pageidauja būti įtraukti į registrą, kreipiasi į Teisingumo ministeriją. Teisingumo ministerijai pateikiama išsami dokumentų byla (atitinkamos srities diplomai, profesinės patirties įrodymai, CV, išrašas apie teistumą), o Teisingumo ministerija, be kitų dalykų, pradeda eksperto patikimumo patikrinimą. Patikrinusi kandidato kvalifikaciją (įskaitant tam tikroje srityje įgytus laipsnius ir papildomą išsilavinimą) bei patirtį, ministerija nusprendžia, ar ekspertą registruoti. Jeigu nusprendžiama ekspertą registruoti, ekspertas turi duoti priesaiką teisme.

Teisingumo ministerijai ekspertą paskyrus ir ekspertui davus priesaiką teisme, registro turinys yra paskelbiamas Liuksemburgo oficialiajame leidinyje. Į registrą įtraukti ekspertai ypatingų pareigų neturi. Jie neturi siųsti ministerijai jokios veiklos ataskaitos. Jie neprivalo siekti tolesnio išsilavinimo. Registras yra [\[AF1\]](#) reguliariai atnaujinamas.

Ekspertas gali būti išbrauktas, jeigu pažeidžia savo įsipareigojimus arba profesinės etikos taisykles, taip pat dėl kitų pagrįstų priežasčių. Pavyzdžiui, jeigu ekspertas nebeatitinka reikalingos kvalifikacijos, buvo nustatyta, kad savo pareigas vykdė aplaidžiai arba nebeatitinka patikimumo reikalavimų, pvz., pripažįstamas kaltu įvykdęs nusikaltimą. Ekspertas išbraukiamas ministro sprendimu, ministru pasikonsultavus su prokuroru ir atitinkamo eksperto išklausius. Ekspertas išbraukiamas ministro potvarkiu dėl eksperto statuso panaikinimo. Statuso panaikinimas gali būti skundžiamas administraciniame teisme. Ekspertams netaikomas joks specialus elgesio kodeksas. Tačiau ekspertas turi laikytis etikos arba kitų profesinių kodeksų, kurie yra taikomi eksperto profesijos specialistams.

II. Eksperto kvalifikacija

Kad galėtų vadintis ekspertu, asmuo turi būti įgijęs tam tikro laipsnio išsilavinimą savo specializacijos srityje. Įgytas laipsnis bus labai svarbus įtraukiant ekspertą į Teisingumo ministro tvarkomą ekspertų registrą. Kad galėtų būti ekspertu, asmuo neturi būti profesinių organizacijų narys ir neprivalo reguliariai tobulinti savo įgūdžių (tęstinio teisinio mokymosi sistemos nėra, tačiau ekspertai gali mokytis savarankiškai).

III. Ekspertų atlyginimas

Ekspertų atlyginimas yra nustatytas reglamentu. Tam tikrais atvejais, ypač jeigu eksperto užduotis yra itin sudėtinga, teismas gali nuspręsti teisės aktuose nustatyto įkainio netaikyti. Praktiškai ekspertai paprastai prašo šalių sutikti mokėti pagal didesnę įkainį, negu nustatyta teisės aktuose. Jeigu ekspertą civilinėje byloje paskiria teismas, viena iš šalių yra įpareigojama sumokėti ekspertui avansu. Ekspertai dalį užmokesčio, kuris yra didesnis už teisės aktuose nustatytą įkainį, gauti avansu. Tačiau proceso pabaigoje, kai byla išsprendžiama iš esmės ir priimamas sprendimas, jame teismas nurodo, kas turi padengti išlaidas. Gali būti priteista išlaidas padengti abiem šalims. Eksperto atlyginimo išlaidoms padengti šalis gali prašyti teisinės pagalbos, tačiau pagalba negali viršyti nustatytų normų.

Baudžiamosiose bylose avansą išlaidoms padengti visada sumoka valstybė. Atsakovas turi apmokėti eksperto atlyginimą tik tada, jeigu yra nuteisiamas. Prokuroro pakviestiems ekspertams taip pat moka valstybė.

IV. Ekspertų atsakomybė

Specialios taisyklės dėl ekspertų atsakomybės nėra. Taigi jų veiksmai reglamentuojami pagal bendras prievolių teisės normas. Jose jokia įsipareigojimų viršutinė riba nėra nustatyta. Savo galimos atsakomybės ekspertai neprivalo apdrausti profesinės atsakomybės draudimu.

V. Papildoma informacija apie procesą dalyvaujant ekspertams

Ekspertų skyrimas reglamentuojamas specialiu 1971 m. liepos 7 d. įstatymu *Loi du 7 juillet 1971 portant en matière répressive et administrative, institution d'experts, de traducteurs et d'interprètes assermentés et complétant les dispositions légales relatives à l'assermentation des experts, traducteurs et interprètes*. Šis įstatymas taikomas tik baudžiamosiose ir administracinėse bylose. Civilinėse bylose taikytinų specialių teisės normų nėra. Taikomos ir tam tikros baudžiamosios arba civilinio proceso kodekse ir 1999 m. birželio 21 d. bendrojo administracinio proceso įstatymo (*Loi du 21 juin 1999 portant règlement de procédure devant les juridictions administratives*) nuostatos.

Esminių skirtumų tarp skyrimo procedūrų nagrinėjant civilines, baudžiamąsias arba administracines bylas nėra. Tačiau baudžiamosiose bylose atsakovo teisės yra platesnės negu kito pobūdžio bylose. Didžioji dauguma teismo ekspertų yra skiriami per parengtinį procesą, iki teismo proceso. Bent pusė prašymų dėl ekspertų skyrimo pateikiami per parengtinį procesą. Atvejai, kai ekspertai skiriami per pagrindinį procesą, nėra dažni.

1. Ekspertų skyrimas

Liuksemburge teismo ekspertus skiria teismas arba samdo šalis. Teismo ekspertų statusą turinčius ekspertus gali skirti tik teismas – šalių prašymu arba savo iniciatyva. Baudžiamosiose bylose ikiteisminio tyrimo teisėjas (*juge d'instruction*) dažnai ekspertą paskiria atsakovo arba prokuroro prašymu. Ikiteisminio tyrimo teisėjas gali skirti ekspertą ir savo iniciatyva. Kadangi ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimas yra parengiamasis, rungimosi principas čia nėra taikomas.

Baudžiamosiose bylose yra specialių normų dėl bendradarbiaujančių ekspertų arba priešpriešinių ekspertų, kurie teikia paslaugas atsakovui.

Civilinėse, komercinėse ir administracinėse bylose ekspertas gali būti skiriamas iki teismo proceso, jeigu to skubiai reikia.

a) Skyrimas teismo sprendimu

Per pagrindinį procesą teismas skiria teismo ekspertą, kai jam yra reikalinga konsultacija techniniu per procesą iškilusiu klausimu. Teismai gali skirti ekspertus šalių prašymu arba savo iniciatyva. Ekspertai privalo pranešti apie visus interesų konfliktus.

Ekspertą galima paskirti iki teismo proceso, jeigu klausimas yra skubus arba jeigu, atsižvelgiant į būsimą teismo ginčo nagrinėjimą iš esmės, reikalinga ekspertizė. Šiuo parengiamuoju etapu eksperto paskyrimas yra vienintelis proceso tikslas, tam proceso šalis turi pateikti specialų prašymą. Paprastai šių procedūrų negalima pradėti, kol teisėjas nesuteikia atsakovui galimybės būti išklaustam. Jeigu klausimas yra itin skubus, teismo ekspertai gali būti skiriami iš karto, tačiau tokiu atveju atsakovui turi būti suteikta galimybė būti išklaustam vėlesniu etapu.

Prašydamos skirti teismo ekspertą arba teikdamos pastabas dėl teismo pasiūlymo paskirti ekspertą šalis gali siūlyti kandidatus ir išreikšti pritarimą dėl konkretaus eksperto paskyrimo. Jeigu teismas nusprendžia paskirti teismo ekspertą savo iniciatyva, prieš priimdamas sprendimą jis turėtų šalims apie tai pranešti ir suteikti galimybę pareikšti pastabas. Teismai neprivalo eksperto skirti iš registro, tačiau paprastai ekspertus skiria iš jo.

b) Skyrimas šalių sprendimu

Nors šalys [AF2] niekada neskiria teismo ekspertų, teismas gali šalis įtraukti į eksperto skyrimo procesą. Šalys gali susitarti dėl eksperto užduoties, išlaidų pasidalijimo ir net dėl konkretaus eksperto. Tokiu atveju jos siunčia bendrą raštą dėl paskyrimo pasirinktam ekspertui. Jeigu abi šalys pritaria, teisėjas gali duoti leidimą paskirti ekspertą. Taip per parengtinį procesą nutinka labai dažnai.

2. Procesas (civilinis)

Paskirtas ekspertas sušaukia susirinkimą su šalimis, kad galėtų su jomis aptarti bylą. Ekspertai paprastai bendrauja su šalimis per teisininkus, taip pat informuoja teismą apie įvykius pokyčius. Specialių taisyklių, kaip tai administruojama, nėra, išskyrus tai, kad visais atvejais turi būti laikomasi rungimosi principo: kiekviena šalis visada turi teisę išdėstyti savo poziciją visais bylos aspektais.

Yra dvi šio principo išimtys. Jos susijusios su eksperto atliekamais vien faktinių aspektų tyrimais ir tyrimais, susijusiais su privačiais reikalais (pvz., sveikatos patikrinimais). Tačiau tokiais atvejais ekspertas prieš baigdamas rengti savo išvadą turi pristatyti tyrimų rezultatus kitoms šalims.

Eksperto atliekamo tyrimo eigą stebi kompetentingas teismas. Jeigu teismo to prašoma, teismas gali pritarti, kad eksperto kvalifikacija nepakankama, ir paskirti kitą ekspertą. Kadangi daugumoje bylų skiriamas tik vienas ekspertas, procedūros, pagal kurią ekspertas atvyktų į teismą tam, kad klausimas būtų susiaurintas, nėra.

a) Eksperto išvada

Ekspertas parengia išvadą raštu. Rengdamas išvadą ekspertas neprivalo laikytis kokios nors specialios struktūros. Ekspertas privalo vykdyti savo pareigas lojaliai, laikytis procese taikomo rungimosi principo. Jis turi atsakyti į visus faktinius klausimus, tačiau į teisinius klausimus jam atsakinėti neleidžiama. Eksperto įgaliojimus apibrėžia teismas, išskyrus tuos atvejus, kai ekspertą skiria šalys teisėjui nedalyvaujant, kad ekspertas atsakytų į šalių klausimus. Preliminari išvada neprivaloma, bet gali būti parengta, jeigu to reikia atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Taip gali nutikti ypač tada, kai ekspertui atliekant savo pareigas išskyla naujų klausimų arba kai šalys nebendradarbiauja su ekspertu.

Atvejai, kai ekspertui tenka parengti papildomą išvadą, reti. Taip gali nutikti, kai ekspertas atsako ne į visus jam užduotus klausimus arba kai vėlesniu etapu išskyla naujų klausimų. Teismas priima naują nutartį, kurioje nurodo, kad reikalingas papildomas indėlis, ir išdėsto, į kokius klausimus reikia atsakyti. Šalys gali pateikti prašymą teismui dėl išsamesnio paaiškinimo. Tačiau priklausomai nuo, ar šalis tenkino pirmoji išvada, labiau tikėtina, kad būtų paskirtas kitas ekspertas.

Ekspertų išvadas abi šalys gali ginčyti pateikdamos pareiškimus arba eksperto išvada gali būti užginčyta priešpriešine ekspertize. Teismams ekspertų išvadose išdėstyta nuomonė nėra privaloma. Ankstesniuose teismų sprendimuose nurodyta, kad teismas gali nukrypti nuo eksperto išvados, jeigu tam yra pagrįstų priežasčių, t. y. jeigu viena arba abi šalys įrodo, kad ekspertas klysta. Priešingos išvados turi tokią pačią įrodomąją vertę, nepriklausomai nuo to, ar ekspertą paskyrė teismas, ar šalys. Kurios nors šalies iniciatyva parengta išvada, jai priešingos išvados, taip pat išvados, kurias ekspertas parengė nesilaikydamas rungimosi principo, gali būti pateiktos teismui ir aptartos teisme, tačiau jos neturi tokios pačios įrodomosios galios kaip išvados, parengtos minėto principo laikantis.

b) Teismo posėdis

Ekspertai neprivalo dalyvauti jokiame parengtiniame posėdyje. Jie turėtų dalyvauti posėdyje, kad atsakytų į teismo klausimus, po to, kai pateikia išvadą. Ekspertų kryžminė apklausa teisme neatliekama.

Šioje skiltyje pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rasti ekspertą“ (angl. Find an expert) iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas EEEI](#).

[AF1] La liste est régulièrement mise à jour après les nouvelles assermentations.

[AF2] Suppression d'une forme passive, le texte en est plein.

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Malta

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Teismas gali naudotis asmenų, pageidaujančių atlikti ekspertų pareigas, sąrašu arba registru. Sąrašą arba registrą tvarko Teisingumo departamentas. Teisminių institucijų nariai asmenį teismo ekspertu gali skirti savo nuožiūra iš jų vidiniam naudojimui prienamam sąrašo / registro. Šis registras skirtas naudoti tik teisminėms institucijoms. Asmenys, pageidaujantys atlikti teismo ekspertų pareigas, turi pareikšti susidomėjimą, kad jų vardas, pavardė ir duomenys būtų įtraukti į Teisingumo departamento sąrašą. Jie neprisiekia; tačiau jų paprašoma užpildyti išsamaus patikrinimo formą, kuria jie sutinka su Teisingumo departamento atliekamais patikrinimais, ir kartu su forma pateikti patvirtintą savo orderio ir (arba) kvalifikacijų formą, naujausią policijos pažymą apie elgesį, *Europass Curriculum Vitae* ir ranka parašytą motyvacinį laišką. Bendras asmenų, pageidaujančių atlikti teismo ekspertų pareigas, skaičius yra apie 1 000. Tačiau teisėjai ir magistratai gali skirti bet kurį asmenį, kurį jie laiko tinkamu ir kompetentingu, net jeigu jis nėra įtrauktas į sąrašus (teismai turi pasirinkimo laisvę). Galiausiai teismai taip pat skelbia tris teismo ekspertų, t. y. architektų ir civilinių inžinierių, buhalterių ir inžinierių, sąrašus. Jie kasmet skelbiami Vyriausybiniame leidinyje.

2019 m. ekspertų sąrašas paskelbtas [čia](#) (PDF p. 4 ir tolesni psl.).

II. Ekspertų kvalifikacija

Kad ekspertai galėtų vadintis ekspertais, jie turi turėti tam tikrą kvalifikaciją, tačiau jie neprivalo būti profesinės asociacijos nariais. Nuolatinės kvalifikacijos kėlimo sistemos ar kokio nors reikalavimo nuolat tobulėti nėra. Kursų ekspertams nėra. Eksperto profesinis vardas nėra saugomas, ekspertai į atskiras rūšis neskirstomi. Teisingumo departamento tvarkomas asmenų, pageidaujančių atlikti teismo ekspertų pareigas, sąrašas / registras į kategorijas skirstomas pagal ekspertinių žinių sritį.

III. Ekspertų atlyginimas

Ekspertų atlyginimas apskaičiuojamas pagal fiksuotą tarifą, tačiau apribojimų, kaip ekspertui gali būti atlyginama, nėra. Ekspertui sumoka viena šalis, tačiau teismas gali nuspręsti, kuri šalis turi padengti išlaidas. Šalys turi galimybę gauti teisinę pagalbą, iš anksto nustatytų tarifų nėra. Kalbant apie išankstinį sumokėjimą, teismas gali nurodyti šalims teisme įmokėti užstatą, kuris pereis ekspertui, kai šis atliks savo darbą.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Taikomi bendrieji deliktinės ir sutarčių teisės principai, civilinės atsakomybės riba netaikoma. Ekspertai profesinės civilinės atsakomybės draudimo turėti neprivalo.

V. Papildoma informacija

Ekspertų skyrimas reglamentuojamas Maltos teisyne 12 skyriaus Organizavimo ir civilinio proceso kodekso [644–682 straipsniuose](#).

Be to, baudžiamosios teisės srityje ekspertų skyrimas reglamentuojamas Maltos teisyno 9 skyriaus Baudžiamojo kodekso [650–657 straipsniuose](#).

Ekspertų skyrimas

Civiliniame procese ekspertus skiria teismas, juos netgi gali siūlyti šalys. Taigi, ekspertai skiriami arba teismo, arba šalių prašymu tais atvejais, kai reikia nustatyti techninius aspektus. Tai daroma, pavyzdžiui, kai nagrinėjami statybos klausimai, eismo įvykiai, apskaitos klausimai, sveikatos problemos ir žalos vertinimas.

Baudžiamosiose bylose ekspertus parenka teismas. Tokių ekspertų užginčijimo procedūra yra tokia pati kaip ir civilinėse bylose. Baudžiamosiose bylose ekspertai pagal teismo nurodymus ekspertizę gali pristatyti žodžiu arba pateikti raštu. Ekspertizėje turi būti nurodyti faktai ir aplinkybės, kuriais grindžiamos ekspertų išvados. Jeigu ekspertizė pristatoma žodžiu, teismo kancleris arba jo funkcijas atliekantis asmuo turi ją išdėstyti raštu.

1. Ekspertą skiria teismas

Ekspertai turi teisinę pareigą pranešti apie bet kokį interesų konfliktą. Teismo paskirtų ekspertų atliktos ekspertizės vertinamos patikimiau negu šalių paskirtų ekspertų atliktos ekspertizės.

2. Ekspertą skiria šalys

Konkreto proceso, kai ekspertą skiria šalis, nėra. Pagal susitarimą galima kartu paskirti vieną bendrą ekspertą. Teismas gali nurodyti šalims paskirti vieną bendrą ekspertą.

VI. Procedūra

A) Civilinis procesas

Parengiamuoju ar ikiteisiniu etapu ekspertai skiriami ta pačia tvarka.

1. Ekspertizė

Tikimasi, kad šalys ekspertui duos išsamius nurodymus ir pateiks klausimus, į kuriuos ekspertas turėtų stengtis atsakyti. Teismo nurodyme, kuriuo skiriamas ekspertas, išdėstomos sąlygos, kurias ekspertas turi išsinagrinėti. Kai ekspertai pateikia ekspertizę ir jiems užmokama, jie kviečiami dėl savo ekspertizės prisiekti ir tada abi šalys atlieka jų kryžminę apklausą.

Ekspertizės struktūra nėra nustatyta, nereikalaujama, kad ekspertai pateiktų preliminarų ekspertizę. Tikimasi, kad galutinėje ekspertizės išvadoje ekspertai atsakys į šalių klausimus. Maltos teisyno 12 skyriaus Organizavimo ir civilinio proceso kodekso 665 straipsnyje numatyta, kas turėtų būti išdėstyta ekspertizės išvadoje. Tame straipsnyje numatyta, kad ekspertizės išvadoje turėtų būti nurodyti atlikti tyrimai ir nustatytų faktų pagrindai. Be to, jame numatyta, kad ekspertizės išvada turėtų būti aiškiai ir įskaitomai išspausdinta arba surašyta rašalu. Prie ataskaitos neturėtų būti pridami planai ar modeliai, nebent taip nurodo teismas arba su tuo sutinka šalys.

2. Teismo posėdis

Eksperto dalyvavimo parengiamajame posėdyje nereikalaujama. Paprastai tikimasi, kad ekspertai tik informuos šalis apie posėdžius, kuriuos jie yra numatę surengti, visi ekspertų prašymai šalims turi būti pateikiami per minėtus posėdžius. Kryžminė ekspertų apklausa paprastai atliekama teismo posėdyje.

Teismas nestebi ir nekontroliuoja ekspertų atliekamų tyrimų pažangos, teismas nevykdo ir kokybės kontrolės. Šalys ekspertizę gali užginčyti pareiškimais ir pateikdamos priešingą ekspertizę. Teismas neprivalo patvirtinti ekspertizės prieš savo įsitikinimą.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Nyderlandai

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Nyderlanduose yra du registrai: vienas – civilinės ir administracinės teisės (LRGD) ir vienas – baudžiamosios teisės (NRGD) srities registras. Taip pat veikia teisminės ekspertizės institutas (NFI) ir Aplinkos apsaugos teisės ekspertų institutas (STAB). Abiejų institutų ekspertus samdo Nyderlandų valstybė. Taip pat veikia Nyderlandų medicinos specialistų išvadų teikėjų asociacija (NVMSR). Ekspertų sąrašai sudaromi pagal ekspertų specializaciją. Ekspertų registrai tvarkomi skirtingai: LRGD ir NVMSR yra privatūs, NRGD ir NFI administruoja Teisingumo ministerija, o STAB yra nepriklausoma įstaiga, dirbanti tik teismams. Už registrą ir jį įtrauktų ekspertų kokybę nėra atsakingas joks teismas – Nyderlanduose šios funkcijos griežtai atskirtos. Teismai remiasi šių įstaigų pateikiamais kokybės patvirtinimais. Tačiau teisėjai dalyvauja sudarant LRGD ir NRGD ir (arba) juos akredituoja.

Nuorodos:

[Nacionalinis teismo ekspertų registras](#)

[Nyderlandų teismo ekspertų registras](#)

[Aplinkos apsaugos teisės ir teritorijų planavimo ekspertai](#)

[Nyderlandų medicinos specialistų išvadų teikėjų asociacija](#)

NRGD/LRGD, NVMSR registrai ir STAB interneto svetainė yra prieinami viešai. Galima naudotis paieškos priemonėmis, tačiau šalys negali konsultuotis su STAB ekspertais, nes jie skiriami tik konsultuoti teisėjus, – priešingu atveju kiltų abejonių dėl nepriklausomumo. Vieša informacija: žr. interneto svetainę [surasti ekspertą](#). Šioje interneto svetainėje pateikiami tik j LRGD registrą įtraukti ekspertai. Ekspertus galima surasti pagal specializaciją. Visi STAB dirbantys ekspertai yra įtraukti į LRGD registrą.

NVMSR nariams rengiami mokymai ir egzaminai, tik juos išlaikę jie gali būti laikomi teismo ekspertais.

Tam, kad būtų įtraukti į NRGD registrą, ekspertai turi būti akredituoti. Akredituojant ekspertus atsižvelgiama ir į sritį, kurią ekspertai turėtų puikiai išmanyti, ir į ekspertų vaidmenį teisme, ir į įgūdžius, kurie yra reikalingi norint būti geru teismo ekspertu. LRGD registras sudaromas vadovaujantis profesiniais standartais, kuriuos nustato tam tikros srities profesinės įstaigos ir (prekybos) asociacijos. Ekspertai yra mokomi, kaip atlikti profesionalaus eksperto funkcijas, yra sukurta nuolatinio mokymo sistema.

STAB taiko labai griežtus samdymo standartus ir yra sukūrusi griežtą nuolatinio mokymo sistemą. STAB standartiškai taiko ekspertų išvadų tarpusavio peržiūras.

Ekspertai neprivalo duoti priesaikos. Gavus oficialių skundų, kad ekspertai nesilaiko įvairiuose teismuose taikomų elgesio taisyklių (šios taisyklės yra iš esmės panašios), ekspertai iš registro gali būti išbraukti.

Registrus atnaujina juos tvarkančios administracinės įstaigos.

II. Eksperto kvalifikacija

Kad galėtų vadintis ekspertais, LRGD ekspertai turi būti profesinės organizacijos nariai. Jų profesionalumo kriterijus ir išsilavinimo reikalavimus nustato ta organizacija. NRGD taip pat nustato aukštus išsilavinimo standartus, kuriuos ekspertas turi atitikti, kad būtų įtrauktas į ekspertų registrą. Ekspertai dažnai

būna profesinių organizacijų nariai, tačiau kai kuriose „nišinėse“ srityse profesinių organizacijų nėra, tad tai nėra griežtai privaloma. STAB, LRGD ir, tikėtina, NRGD, reikalaujama, kad nuolatinis mokymasis vyktų kaip tęstinis profesinis tobulėjimas. Pavyzdžiui, STAB ekspertai tam skiria 15 proc. laiko, LRGD reikalauja tam skirti ne mažiau kaip 6 valandas per metus. Profesinės organizacijos dažnai akredituoja švietimo įstaigas. Jos turi įrodyti, kad mokymas įvyko, t. y. pateikti švietimo vykdytojų internetinės registracijos sąrašus. Švietimo tikslai yra dvejoji: ugdyti teismo aplinkos įgūdžius ir ekspertinius įgūdžius.

III. Ekspertų atlyginimas

Baudžiamajame ir administraciniame procese eksperto atlyginimą sumoka valstybė. Sukurta fiksuotų įkainių sistema, ekspertas turi apskaičiuoti savo užmokesčių iš anksto. STAB taiko kitokią tvarką – ekspertų atlyginimą moka Aplinkos ministerija. Civilinėse bylose už ekspertizę moka bylos šalys.

IV. Ekspertų atsakomybė

Ekspertai prisiima atsakomybę pagal bendras prievolių teisės normas. Pagal įstatymą ekspertai neprivalo savo atsakomybės apdrausti, to nereikalauja ir ekspertą skiriantis teisėjas. Ekspertus gali apdrausti bendrovė, kurioje jie dirba. Nepriklausomi ekspertai apsidraudžia savo nuožiūra, tačiau kai kuriose profesinėse organizacijose atsakomybės draudimas yra privalomas.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Pagrindinės teismo ekspertizei Nyderlanduose taikomos nuostatos išdėstytos Civilinio proceso kodekso 194 straipsnyje ir Administracinės teisės kodekso 8.47 Awb straipsnyje, taip pat įstatyme dėl teismo ekspertizės baudžiamosios teisės srityje.

Šie įstatymai yra pagrindiniai. Išsamios teismų ekspertizės gairės yra pateiktos [Praktiniuose nurodymuose ekspertams](#), kurie yra taikomi Nyderlandų civilinės teisės bylose.

Taip pat yra parengtas elgesio kodeksas (su teisiniu pagrindu), skirtas baudžiamosios teisės ekspertams, Aukštasis administracinis teismas yra parengęs teismo ekspertizei skirtą elgesio kodeksą. Daugumos sričių ekspertizei yra taikomi papildomi kokybės arba ekspertų kvalifikacijos reikalavimai.

Eksperto statusas nėra saugomas.

1. Ekspertų skyrimas

Ekspertus gali skirti teismas arba proceso šalys. Administraciniame procese ekspertai skiriami panašiai kaip civiliniame procese ir skiriasi tik tai, kad administracinio proceso išlaidas padengia valstybė, o civilinio – proceso šalys. Visais atvejais teismo paskirtas ekspertas privalo atsakyti į teismo užduotus klausimus (gali konsultuotis su proceso šalimis). Kai procesas vyksta baudžiamajame teisme, ekspertą gali paskirti prokuroras arba teisėjas tyrimo etapu.

Šiuo tikslu yra sudarytas įstatymais reglamentuojamas registras, į kurį įtraukti ekspertai turi atitikti griežtesnius reikalavimus negu civiliniame ir administraciniame procese. Visi teismo paskirti ekspertai yra teisiškai įpareigoti informuoti apie visus interesų konfliktus.

1.a. Skyrimas teismo sprendimu

Civilinis teismas gali savo nuožiūra paskirti ekspertą *ex officio* arba pagal atskirą ginčo šalies prašymą, jeigu tam tikrų faktų kitaip nustatyti neįmanoma. Tokiu atveju posėdis atidedamas, kol bus pateikta eksperto išvada. Teismas iš esmės gali laisvai nuspręsti paskirti bet kokį, jo nuomone, tinkamą asmenį ekspertu. Tačiau visi teismai dažnai taiko praktišką ekspertą skirti iš atitinkamo registro. Ekspertas turi pranešti teismui apie visus interesų konfliktus. Teismo paskirti ekspertai gali susipažinti su bylos medžiaga. Civiliniame procese yra nustatytos papildomos griežtos taisyklės, kurios yra taikomos papildomiems ekspertams, su kuriais vykdydami savo pareigas konsultuojasi paskirti ekspertai, t. y. šalys privalo iš anksti žinoti, su kokiais asmenimis konsultuojamasi ir kokie klausimai bus užduodami.

1.b. Skyrimas šalių sprendimu

Jeigu ekspertą skiria šalys, paprastai jis skiriamas teismo proceso pradžioje ir padeda šaliai pagrįsti savo argumentus. Teismas gali remtis tomis išvadomis priimdamas sprendimą byloje. Teisėjas gali skirti ekspertą šalių prašymu bet kuriuo proceso etapu. Jie visi turi laikytis taikomų taisyklių ir teismo paskirtų ekspertų elgesio kodekso.

Abi šalys gali prašyti, kad būtų paskirtas tam tikras ekspertas, – specialių taisyklių nėra. Teisėjas gali nurodyti, kad abi šalys skiria bendrą ekspertą, tačiau tokia praktika nėra dažna.

2. Procesas

2.a. Civilinis procesas

Teismas stebi ekspertų atliekamų tyrimų pažangą tik laiko valdymo tikslais. Eksperto darbo kokybė nėra kontroliuojama, sprendimuose nėra teikiamos jokios rekomendacijos. Tačiau STAB reguliariai iš teismų gauna grįžtamąją informaciją apie darbo rezultatus, nors per civilinius procesus į STAB kreipiamasi retai. Šalys gali ginčyti eksperto išvadą pateikdamos savo argumentus arba priešpriešinę ekspertizę. Teismai eksperto išvados laikytis neprivalo, tačiau paprastai jie atsižvelgia į savo paskirto eksperto nuomonę. Šalių ekspertai paprastai turi mažiau įtakos negu teismo paskirti ekspertai. Procedūrų, pagal kurias ekspertai susitiktų iki teismo arba būtų atliekama jų kryžminė apklausa siekiant susiaurinti klausimus ir tam, kad teismas galėtų suprasti skirtumus, nėra. Ekspertams yra leidžiama per procesą bendrauti su šalimis, tačiau tik tada, jeigu tai būtina tam, kad būtų surinkti faktai. Tai turi būti daroma dalyvaujant visoms šalims. Jeigu ekspertui reikalingos šalių pastabos, ekspertas turi surengti susitikimus dalyvaujant visoms šalims, tačiau tik tada, jei tai leidžiama pagal profesinius standartus, kaip medicininių bylų atveju.

1. Eksperto išvada

Nyderlanduose yra naudojama pavyzdinė išvados forma. Ekspertai privalo pateikti preliminarą išvadą, o šalys gali teikti savo pastabas. Ekspertai turi atsižvelgti į šalių pastabas ir preliminarioje, ir galutinėje išvadoje. Išvadoms nėra taikomi jokie kiti specialieji reikalavimai. Jeigu teismas tai nurodo, pavyzdžiui, jeigu kyla papildomų klausimų, ekspertas turi parengti papildomą išvadą. Išvada paprastai parengiama raštu, tačiau gali būti pristatyta ir žodžiu, per teismo posėdį.

2. Teismo posėdis

Teismas nurodo ekspertui dalyvauti posėdžiuose išimtiniais atvejais, to gali prašyti šalys arba nurodyti teisėjas. Kryžminė apklausa paprastai nerengiama.

2.b. Kita

Kitose (ne civilinės) teisės srityse skirtumai nėra reikšmingi.

Šioje skiltyje pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rasti ekspertą“ (angl. Find an & expert) iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas EEEI](#).

Paskutinis naujinyimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Austrija

1. Ekspertų sąrašai ir registrai

Austrijoje ekspertai yra užregistruoti pagal specializaciją. Ekspertų registrus tvarko federalinių žemių pirmosios instancijos teismai (vok. *Landesgericht*).

Registrai viešai prieinami [čia](#).

Norėdami, kad juos įtrauktų į registrą, ekspertai turi pateikti prašymą ir išlaikyti egzaminą.

II. Ekspertų kvalifikacija

Pareiškėjai, pageidaujantys, kad teismas juos paskirtų, privalo įrodyti profesinę patirtį savo ekspertinių žinių srityje. Be to, ekspertas turi neblogai išmanyti svarbiausius Austrijos procesinės teisės principus, mokėti parengti eksperto nuomonę ir įrodyti penkerių metų profesionalaus darbo patirtį, įgytą prieš pat registraciją, jeigu jis turi magistro laipsnį, arba dešimties metų profesinę patirtį savo ekspertinių žinių srityje, jeigu jis neturi magistro laipsnio. Be to, ekspertas turi būti visiškai veiksnus ir patikimas. Kad ekspertai būtų patikimi, jie turi būti neprikaištingos reputacijos – turi būti neabejojama jų nešališkumu ir jų darbo kokybe.

Prašymas užregistruoti „prisiekusių ir sertifikuotų“ ekspertų (pagal Europos ekspertizės ir ekspertų instituto pripažinto eksperto apibrėžtį) registre turi būti teikiamas federalinės žemės pirmosios instancijos teismo pirmininkui pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos arba profesinės veiklos vietos apylinkės teisme.

Vykstant registracijos procesui, už registraciją atsakingas pirmininkas paves komisijai parengti eksperto nuomonę, ar yra įvykdyti registracijos reikalavimai. Ekspertai pirmiausia turi prisiekti, tada jie užregistruojami.

Jeigu ekspertai atitinka visus minėtus reikalavimus, už registraciją atsakingas pirmininkas juos skiria penkeriems metams, kas penkerius metus ekspertai turi vėl teikti prašymą ir būti registruojami. Jeigu ekspertai vis dar atitinka visus reikalavimus, jie paskiriami iš naujo (tačiau dar vieno egzamino jiems laikyti nereikia).

Ekspertus iš registro galima pašalinti: jeigu jie to pageidauja, jeigu jie nebeatitinka reikalavimų arba jeigu taip nusprendžia kompetentinga institucija.

Sprendime neperregistruoti eksperto turi būti išdėstytos atsisakymo perregistruoti ekspertą priežastys, šį sprendimą galima užginčyti.

Austrijos Prisiekusių ir sertifikuotų ekspertų asociacija skelbia [etikos kodeksą](#).

III. Ekspertų atlyginimas

III.1. Bendra informacija

Užmokesčiai ekspertams taikomas [Austrijos Teisės į užmokestį įstatymas](#) (vok. *Gebührenanspruchsgesetz*, 1975 m.). Šiame teisės akte išdėstytos ekspertams taikytinos bendrosios taisyklės. Be to, jame numatyta speciali užmokesčio sistema gydytojams, antropologams, gydytojams odontologams, veterinarams, cheminės analizės ekspertams ir motorinių transporto priemonių ekspertams.

III.2. Užmokestis

Paprastai užmokestis priklauso nuo nuomonės sudėtingumo. Baudžiamajame procese ir šeimos bylų teismo procese tam tikriems ekspertams galioja speciali kompensavimo sistema (žr. II.1 punktą).

III.3. Mokėjimas

Ekspertas sąskaitą teismui turi išrašyti per keturiolika dienų nuo savo nuomonės pateikimo. Paprastai užmokestis sumokamas banko pavedimu.

III.3.1. Civilinis procesas

Civiliniame procese, kol ekspertas nepradėjo rengti nuomonės, teismas paprastai nurodo abiem šalims įmokėti avansą (vok. *Kostenvorschuss*) teismui. Avanso suma priklauso nuo bylos sudėtingumo ir nuomonės, kurią ekspertas privalo parengti, masto. Atlygis paprastai apskaičiuojamas pagal bylai eksperto panaudotų valandų skaičių, padaugintą iš valandinio tarifo, eksperto atlygį taip pat sudaro išlaidos ir PVM. Teisėjas, remdamasis savo patirtimi, nurodo, kokią sumą šalis turi įmokėti. Jeigu įmokėtos sumos nepakanka, gali būti nurodoma įmokėti papildomą avansą.

III.3.2. Baudžiamasis procesas

Baudžiamajame procese eksperto atlygį sumoka valstybė.

III.3.3. Šeimos bylų teismo procesas

Šeimos bylų teismo procese eksperto atlygį paprastai sumoka valstybė.

III.4. Teisinės pagalbos atvejai

Apskritai teisinė pagalba skiriama asmenims, kurie dėl savo ekonominės padėties iš dalies arba visiškai neišgali sumokėti proceso išlaidų, įskaitant ekspertų išlaidas. Teisinės pagalbos gavėjai turi visiškai arba iš dalies grąžinti įmokas, jeigu per trejus metus nuo proceso jų finansinė padėtis gerokai pagerėja. Atkreipkite dėmesį, kad bylą pralaimėjusi šalis visada turi padengti laimėjusios šalies išlaidas.

III.5. Užmokesčio ekspertams kompensavimas

Teismas, priimdamas sprendimą pagrindinėje byloje, nusprendžia ir dėl proporcingo išlaidų padengimo. Taigi, priteistas išlaidas galima išieškoti.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Ekspertų atsakomybė kyla pagal bendrąsias sutarčių ir deliktinės teisės normas. Jiems taikoma prievolė padengti savo galimą civilinę atsakomybę įsigyjant profesinės atsakomybės draudimą.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

[Austrijos prisiekusių ir sertifikuotų ekspertų asociacija](#) savo interneto svetainėje pateikia išsamią informaciją apie išlaidas (mokesčių sąskaitos pavyzdį) ir apie tai, kaip tapti pripažintu ekspertu. Ši interneto svetainė yra labai informatyvi ir lengvai prieinama visuomenei.

V.1. Teisiniai pagrindai

Pagrindinės teismo ekspertizei Austrijoje taikytinos teisės nuostatos yra:

[Austrijos Civilinio proceso kodekso](#) (vok. *Zivilprozessordnung* – ZPO) 351–367 straipsniai

[Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų įstatymo](#) (vok. *Außerstreitgesetz*) 31 straipsnis

[Austrijos Administracinio proceso kodekso](#) (vok. *Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz 1991*) 52–53a straipsniai

[Austrijos Baudžiamojo proceso kodekso](#) (vok. *Strafprozessordnung 1975*) 104, 112, 125–128 straipsniai.

V.2. Ekspertų skyrimas

Ekspertus gali skirti teismas, bylos šalys jų skirti negali. Ekspertų skyrimas administraciniame procese yra panašus į jų skyrimą civiliniame procese.

Nusikalstamų veikų tyrimo procese ekspertą gali skirti prokuroras.

V.2.a. Ekspertą skiria teismas

Civilinių bylų teismas turi įgaliojimus *ex officio* arba pagal konkretų bylos šalies prašymą savo nuožiūra skirti ekspertą, jeigu aktualių faktų negalima nustatyti kitais būdais. Vienintelis šių įgaliojimų apribojimas yra rungimosi principas. Teismas gali laisvai skirti bet kurį asmenį, kurį jis laiko tinkamu atlikti eksperto pareigas. Ekspertas teismui turi pranešti apie bet kokią interesų konfliktą. Teismo paskirti ekspertai turi teisę susipažinti su atitinkamais bylos elementais.

V.2.b. Ekspertą skiria šalis

Austrijoje bylos šalis pasirenka privatų ekspertą. Jo ekspertize turi remtis ir ją turi pateikti šalis, priešingu atveju ji būtų atmetama kaip nepriimtina. Jeigu tie reikalavimai įvykdomi, teismas laisvai išnagrinėja ir įvertina eksperto nuomonę. Ekspertizė laikoma įrodymu, tačiau ja negalima paneigti teismo paskirto eksperto atliktos ekspertizės. Ji veikia susiejama su bylos šalies argumentų teisiniu pagrindu.

Teismas gali nuspręsti, ar jis savo sprendimą motyvuos šalių paskirto eksperto nuomone.

V.3. Procedūra

Šalių advokatai gali atlikti kryžminę teismo paskirtų ekspertų apklausą.

V.3.a. Ekspertizė

Pagal Austrijos ekspertizės rengimo procesą preliminarinė ekspertizė nereikalinga. Pagrindinę ekspertizę galima pateikti raštu arba pristatyti žodžiu.

Pateikdamas ekspertizę, ekspertas tam tikra struktūra vadovautis neprivalo.

Jeigu teismas mano, jog ekspertizė yra neišsami, arba jeigu ekspertas be pateisinamos priežasties netinkamai elgiasi, teismas *ex officio* arba šalių prašymu gali nurodyti parengti naują arba papildomą ekspertizę. Teismas taip pat gali nurodyti, kad ekspertas dėl savo nepateisinamo netinkamo elgesio turi sumokėti teismo mokesčius.

Ekspertizė gali būti užginčijama šalių pareiškimais ir priešinga ekspertize.

Civiliniame procese šalys aktyviai dalyvauja eksperto veikloje. Jos turi bendradarbiauti ir atsakyti į visus eksperto prašymus pateikti dokumentus. Šalys gali tiesiogiai pateikti ekspertui klausimų per rungimosi principu grindžiamus posėdžius ir reikalauti, kad ekspertas pakomentuotų jų pastabas.

V.3.b. Teismo posėdis

Teismas ekspertui dalyvauti posėdžiuose nurodo tik išimtiniais atvejais.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [E^U Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Portugalija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Be Ekspropiacijos kodekse numatytų procedūrų, Portugalijoje nėra jokio kito oficialaus ekspertų sąrašo ir (arba) registro. Ekspropiacijų kodekse (patvirtintame rugsėjo 18 d. Įstatymu Nr. 168/99) numatytas ekspertų, įtrauktų į oficialų sąrašą, dalyvavimas bylose dėl ekspropiacijos paskelbimo naudinga visuomenei ir bylose dėl administracinio valdymo vykdymo, įskaitant abiejų bylų arbitražo ir apeliacinius etapus.

Eksperto atliktais vertinimais ir tyrimais visų pirma nustatoma, kokia teisinga kompensacija turi būti mokama šaliai, kurios nuosavybė nusavinta. Suma turi būti pagrįsta nustatytais faktais, būtinai šiai kompensacijai apskaičiuoti.

Pagal [E^U gegužės 10 d. Įstatyminį potvarkį Nr. 125/2002](#), kuriuo reglamentuojamos ekspertų ir arbitrų pareigų vykdymo sąlygos minėtose procedūrose, Portugalijos valdžios institucija, atsakinga už [E^U oficialaus ekspertų sąrašo](#) skelbimą ir atnaujinimą bei ekspertų atrankos ir įdarbinimo procedūrų skatinimą yra [E^U Teisingumo vykdymo generalinis direktoratas \(DGAJ\)](#). Ekspertų užduotys visų pirma yra šios:

mokesčių už ekspropiaciją prognozė;

tyrimų atlikimas;

vertinimo atlikimas;

dalyvavimas arbitražo procese.

Be to, ekspertai iš oficialaus sąrašo taip pat skiriami tais atvejais, kai pagal įstatymą leidžiama nusavinti kilnojamąjį turtą, visų pirma pagal [E^U liepos 6 d.](#)

[Įstatymo Nr. 13/85](#) (Portugalijos kultūros paveldo įstatymas) 16 straipsnį.

Ekspertų sąrašas nuolat atnaujinamas atliekant periodinę peržiūrą.

Portugalijoje nėra paieškos priemonės ekspertui rasti.

II. Eksperto kvalifikacija

Kad būtų įtraukti į sąrašą, kandidatai turi atitikti šiuos reikalavimus:

turėti atitinkamą diplomą, kaip nurodyta [E^U liepos 9 d. Įsakyme Nr. 788/2004](#);

būti ne jaunesni kaip 18 metų;

jiems nebūtų uždrausta eiti pareigas valstybės tarnyboje arba nebūtų atimta teisė eiti pareigas, kurias ekspertas turi atlikti;

turėti fizinių jėgų ir protinių gebėjimų, būtinų pareigoms atlikti;

laikytis privalomų skiepavimo įstatymų.

III. Ekspertų atlyginimas

Teismų paskirti ekspertai negali gauti išankstinio mokėjimo.

Eksperto atlyginimas skiriamas pagal Procesinių išlaidų reglamento, patvirtinto vasario 26 d. [E^U Įstatyminiu potvarkiu Nr. 34/2008](#), 17 straipsnio nuostatą, pagal IV lentelę: 1–10 apskaitos vienetų (1 vieneto vertė – 102,00 EUR). 2017 m. vasario 1 d. Portugalijos Konstitucinis Teismas paskelbė (privalomoji galia), kad taisyklė, pagal kurią ekspertų atlyginimas negali viršyti 10 apskaitos vienetų (1 020,00 EUR) ribos, prieštarauja Konstitucijai dėl proporcingumo principo.

Teisėjo pasirinkto eksperto kelionės išlaidos apmokamos iš anksto.

Pareigos mokėti ekspertų atlyginimą tvarka:

Civilinis procesas

Eksperto užmokestis įtraukiamas į proceso išlaidas. Kiekvienas dalyvis padengia dalyvio patirtas proceso išlaidas ir jo atstovo išlaidas. Teismas suteikia dalyviui, kuris visiškai laimėjo bylą, kompensaciją už išlaidas, būtiną veiksmingam naudojimuisi teise prieš bylą pralaimėjusį dalyvį arba jos gynimui.

Jei dalyvis bylą laimėjo tik iš dalies, teismas teisingai padalija išlaidų kompensavimą arba paskelbia, kad nė vienas dalyvis neturi teisės į kompensavimą.

Remiantis bylos nagrinėjimo rezultatais, valstybė turi teisę gauti kompensaciją iš dalyvių už valstybės patirtas bylos nagrinėjimo išlaidas, jei nesitikima, kad tokios išlaidos bus atleistos nuo teismo mokesčių.

Baudžiamasis procesas

Baudžiamajam procesui, įskaitant vykdymo procesą, vykdyti būtinas išlaidas padengia valstybė. Jeigu atsakovas buvo teisėtai nuteistas, jis privalo atlyginti valstybei fiksuoto dydžio kitas išlaidas, pavyzdžiui, susijusias su transporto išlaidomis arba laboratorijų atliekamais tyrimais, kuriuos iš pradžių padengė valstybė. Tačiau, kad būtų mokama fiksuoto dydžio suma, eksperto ataskaitos turi būti paprašyta proceso metu.

Šalys negali gauti teisinės pagalbos, kiek tai susiję su eksperto atlyginimu.

IV. Ekspertų atsakomybė

Portugalijos teisės aktuose nėra konkrečios nuostatos dėl eksperto atsakomybės, tačiau taikomi bendrieji teisės aktai (deliktų, sutartinė teisė).

Vis dėlto ekspertas privalo atlikti savo pareigas rūpestingai, kad išlaikytų savo paskyrimą, nes teisėjas gali skirti baudą, jei ekspertas pažeidžia pareigą bendradarbiauti su teismu. Teismas taip pat gali pašalinti ekspertą iš bylos nagrinėjimo, jei manoma, kad eksperto veiksmai yra aplaidūs (pavyzdžiui, jei jis per nustatytą terminą nepateikia eksperto ataskaitos).

Paskirti ekspertai turi tvirtai įsipareigoti užtikrinti, kad jiems pavestos užduotys būtų įvykdytos, išskyrus atvejus, kai jie yra valstybės tarnautojai ir tai trukdo vykdyti jų pareigas.

Ekspertai neprivalo apsidrausti savo galimos atsakomybės profesinės civilinės atsakomybės draudimu.

Pagal įstatymą eksperto atsakomybei nenumatyta viršutinė riba.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Pagrindinės teisinės nuostatos, taikomos teismo ekspertizei Portugalijoje, yra [Civilinio proceso kodekso](#) 467–489 straipsniai ir [Baudžiamojo proceso kodekso](#) 151–163 straipsniai. Nuostatų versijos anglų kalba internete nėra.

Bendrosios eksperto skyrimo taisyklės procesui civiliniame, baudžiamajame ir administraciniame teisme yra panašios. Eksperto profesinis vardas nėra saugomas.

Portugalijos teisinėje sistemoje nėra skirtumo tarp liudytojų ekspertų, techninių ekspertų, teisės ekspertų ar kitų ekspertų.

Kaip nurodyta pirmiau, be ekspertų, paskirtų pagal Ekspropriacijos kodeksą, nėra jokio kito oficialaus ekspertų sąrašo. Ekspertai dažnai pasitelkiami tiek baudžiamuosiuose, tiek civiliniuose procesuose.

1 Ekspertų skyrimas

Civilinėse bylose ekspertus gali skirti tik teismas. Baudžiamajame procese ikiteisminio tyrimo etape ekspertus gali paskirti prokuroras.

Ekspertai taip pat gali būti skiriami parengiamojo ar ikiteisminio tyrimo tikslais.

1.a Ekspertą skiria teismas

Teismas gali paskirti ekspertą šalies prašymu arba paties teismo nuožiūra. Ginčo bylose teismas nurodo pateikti eksperto įrodymus, jei sprendimas priklauso nuo faktų vertinimo, kuriam reikia mokslo žinių.

Eksperto paskyrimas bylose civiliniame, baudžiamajame ir administraciniame teisme nesiskiria.

Atsižvelgdamos į aplinkybes, šalys ir pats paskirtasis ekspertas gali nurodyti priežastis, dėl kurių ekspertas negali vykdyti savo pareigų ir nuo kurių jis teisiškai atleidžiamas.

Mutatis mutandis taikomos taisyklės, susijusios su teisėjų nušalinimu.

Autonominių regionų nepriklausomų ar lygiaverčių organų vadovai atleidžiami nuo pareigos atlikti eksperto funkcijas. Ta pati taisyklė galioja asmenims, kurie turi panašų statusą pagal įstatymą, pavyzdžiui, prokurorams, kurie vykdo savo pareigas, ir užsienio šalių diplomatams.

Visi asmenys, kurie nurodo asmenines priežastis, gali būti atleisti nuo dalyvavimo kaip ekspertai.

Kai ekspertus skiria teismas, jiems atrinkti teismas naudoja ekspertų sąrašą arba registrą, išskyrus medicininę ekspertizę, kuri teisiškai priskiriama viešajai institucijai [Instituto Nacional de Medicina Legal e Ciências Forenses](#).

Teismas plačiai taiko praktiką skirti ekspertą iš registro.

1.b Ekspertą skiria šalys

Teismas gali paskirti ekspertą šalies prašymu arba paties teismo nuožiūra. Ginčo bylose teismas nurodo pateikti eksperto įrodymus, jei sprendimas priklauso nuo faktų vertinimo, kuriam reikia mokslo žinių.

Šalys neturi teisės paskirti eksperto – tik jį pasiūlyti.

Šalys gali paskirti bendrų ekspertinių žinių civilinėse bylose ekspertą. Tokiais atvejais teismo paskirtas ekspertas dirbs kartu su vienu ar daugiau šalių paskirtų ekspertų.

2 Procedūra

2.a Civilinis procesas

Konkrečių reikalavimų, kurių ekspertas turi laikytis savo ataskaitoje ir (arba) teismo procese, pvz., teismo praktikoje, nėra.

Teismas nestebi ir nekontroliuoja eksperto atliekamų tyrimų eigos. Jei dėl techninių ar profesinių priežasčių ataskaita negali būti pateikta per teisėjo nustatytą terminą, apie tai turi būti nedelsiant pranešta teismui, kad kuo greičiau būtų paskirtas naujas ekspertas.

Eksperto veiklos kokybės kontrolė nevykdoma.

Teismui eksperto nuomonė yra neprivaloma. Teismas gali būti kitos nuomonės ir nuspręsti kitaip nei ekspertas. Tačiau eksperto nuomonės nepaisymas turi būti paremtas techninėmis priežastimis ir pagrįstas.

Nėra procedūros, pagal kurią ekspertai susitiktų prieš teisminį nagrinėjimą arba būtų apklausiami prieš teisminį nagrinėjimą, siekiant susiaurinti klausimus ir teismui suprasti nuomonių skirtumus.

Šalys gali padėti ekspertui, pateikdamos jam pastabas apsvartymui. Jos taip pat pateikia visus paaiškinimus, kurie, eksperto nuomone, yra reikalingi. Jei teisėjas dalyvauja ekspertizės rengimo procese, jis taip pat gali pateikti prašymus, kurie, jo nuomone, yra reikalingi toje konkrečioje byloje.

Ekspertai gali naudotis visomis būtinomis priemonėmis, kad tinkamai atliktų savo pareigas, imtųsi tinkamų priemonių ar pateiktų paaiškinimus ir prašytų suteikti galimybę susipažinti su proceso bylų informacija.

Visų pirma ekspertas neprivalo rengti susitikimų su šalimis, kad surinktų jų pastabas.

1. Eksperto ataskaita

Nėra privalomos sistemos, kurios ekspertas turi laikytis savo ataskaitoje.

Kolegialių ekspertinių žinių atveju, jei vieningo sprendimo nėra, prieštaraujantys ekspertai pateikia savo pozicijos pagrindimą.

Nereikalaujama, kad ekspertai pateiktų preliminarą ataskaitą.

Ekspertai privalo tik atsižvelgti į šalių argumentus galutinėje ataskaitoje.

Kitų konkrečių reikalavimų, kurių ekspertas turi laikytis savo ataskaitoje ir (arba) teismo procese, pvz., teismo praktikoje, nėra.

Yra atvejų, kai ekspertas turi parengti papildomą ataskaitą, jei teismas iškelia papildomų klausimų arba paprašo eksperto paaiškinti ataskaitą.

Ekspertai savo ataskaitą pateikia raštu.

2. Teismo posėdis

Vienos iš šalių arba teismo prašymu ekspertai atvyksta į baigiamąjį posėdį, kad prisiektų pateiktų prašomus paaiškinimus.

2.b Kita

(atsakymai į šiuos klausimus pateikiami kitose lapo dalyse, toliau pateikta informacija – visiškas dubliavimasis)

Kitų konkrečių reikalavimų, kurių ekspertas turi laikytis savo ataskaitoje ir (arba) teismo procese, pvz., teismo praktikoje, nėra.

Teismas nestebi ir nekontroliuoja eksperto atliekamų tyrimų eigos.

Eksperto veiklos kokybės kontrolė nevykdoma.

Šalys gali ginčyti ataskaitą, pateikdamos pareiškimus ir priešpriešinę ekspertizę, prieš teismui priimant sprendimą byloje.

Teismui eksperto nuomonė iš esmės yra neprivaloma. Jei teismas nusprendžia kitaip, jis turi pagrįsti, kodėl nesutinka su eksperto išvada.

Nėra procedūros, pagal kurią ekspertai susitiktų prieš teisminį nagrinėjimą arba būtų apklausiami prieš teisminį nagrinėjimą, siekiant susiaurinti klausimus ir teismui suprasti nuomonių skirtumus.

Proceso metu ekspertams leidžiama palaikyti ryšius su šalimis.

Paprastai šalys gali dalyvauti atliekant ekspertizės tyrimus ir teikti pastabas bei atsakyti į ekspertų klausimus.

Visų pirma ekspertas neprivalo rengti susitikimų su šalimis, kad surinktų jų pastabas.

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [Euros Expertizės ir ekspertų institutas \(EEEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 11/03/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Rumunija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Rumunijoje ekspertų sąrašai sudaromi pagal ekspertų specializaciją. Ekspertų registrus teismams pateikia Teisingumo ministerija, o civiliniai arba baudžiamieji teismai juos saugo. Sąrašus galima rasti [čia](#).

Ekspertai gauna leidimus ir yra įtraukiami į registrą, kai išlaiko Teisingumo ministerijos egzaminą.

Kad įgytų teismo eksperto statusą, kandidatas privalo atitikti šiuos kriterijus:

būti Rumunijos, Europos Sąjungos valstybės narės, Europos ekonominei erdvei priklausančios šalies arba Šveicarijos Konfederacijos pilietis; mokėti rumunų kalbą;

būti visiškai teisnus ir veiksnus;

būti įgijęs specialybę, kurios eksperto egzaminą laiko, ir turėti tai įrodantį diplomą;

turėti bent trejų metų darbo pagal šią specialybę patirties;

būti tinkamos sveikatos dirbti ekspertu;

nebūti teistas už nusikaltimus ir turėti gerą profesinę ir socialinę reputaciją;

būti sėkmingai išlaikęs Teisingumo ministerijos surengtą egzaminą.

Kitos Europos Sąjungos valstybės narės, Europos ekonominei erdvei priklausančios šalies ir Rumunijos piliečiai, reikiamą profesinę kvalifikaciją įgiję kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba Europos ekonominei erdvei priklausančioje šalyje, gali įgyti eksperto statusą Rumunijoje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip Rumunijos piliečiai.

Ekspertai gali būti išbraukti iš ekspertų registro, jeigu to pageidauja patys, jeigu nebeatitinka reikalavimų arba jeigu tokį sprendimą priima kompetentinga institucija.

II. Eksperto kvalifikacija

Kad galėtų vadintis ekspertu, asmuo turi būti profesinės organizacijos narys.

III. Ekspertų atlyginimas

1. Civilinis procesas

Teismo nutartyje dėl eksperto paskyrimo nurodomas užmokestis ekspertui ir, jei reikia, avansas kelionės išlaidoms padengti. Teismas gali prašyti, kad ekspertas per tam tikrą laikotarpį raštu įvertintų ekspertizės išlaidas.

Šalis, įpareigota sumokėti užmokestį ekspertui, per penkias dienas nuo eksperto paskyrimo arba per teismo nustatytą laikotarpį pateikia teismo kancelijai užmokesčio ekspertui sumokėjimo įrodymus. Kol išvada nepateikta, teismas gali užmokestį padidinti.

2. Baudžiamasis procesas

Ekspertas turi teisę už atliktą ekspertizę gauti užmokestį. Užmokesčio dydį nustato prokuroras arba teismas, atsižvelgdami į bylos pobūdį, sudėtingumą ir į eksperto patirtas išlaidas.

IV. Ekspertų atsakomybė

Ekspertai prisiima atsakomybę pagal bendras prievolių teisės normas. Savo galimą atsakomybę ekspertai privalo apdrausti profesinės atsakomybės draudimu.

Techniniams teismo ekspertams, kurie vykdydami eksperto veiklą padaro nusižengimų, vyriausiasis techninis teismo ekspertas pagal padaryto nusižengimo rimtumą gali skirti šias drausmines sankcijas:

pareikšti rašytinį įspėjimą;

sustabdyti teisę vykdyti teismo ekspertizę laikotarpiui nuo trijų mėnesių iki vienu metų;

panaikinti teismo eksperto statusą.

V. Papildoma informacija apie procesą dalyvaujant ekspertams

Pagrindinės Rumunijos teisės nuostatos dėl teismo ekspertizės išdėstytos Rumunijos civilinio proceso kodekso 330–331 straipsniuose ir Rumunijos baudžiamojo proceso kodekso 172-191 straipsniuose.

Ekspertų sąrašai sudaromi pagal ekspertų specializaciją. Ekspertų registrai yra vieši ir yra skelbiami Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

Kad būtų įtraukti į registrą, ekspertai privalo pateikti prašymą.

1. Ekspertų skyrimas

Pagal Rumunijos **civilinės teisės** normas numatyta galimybė skirti nuo vieno iki trijų ekspertų. Ekspertus gali skirti teismas arba proceso šalys. Šalys gali susitarti dėl vieno eksperto. Jeigu šalys nesusitaria, teismas skiria ekspertą atsitiktine tvarka per viešą posėdį iš ekspertizės biuro sudaryto ir pateikto sąrašo.

Pagal Rumunijos **baudžiamosios teisės** normas numatyta galimybė skirti tik vieną ekspertą. Ekspertą gali skirti teismas (teismo proceso etapu) arba prokuroras (baudžiamojo tyrimo etapu). Paprastai prokuroras arba teismas paskiria vieną ekspertą. Du arba daugiau ekspertų skiriami tik tais atvejais, kai yra reikalingos keletų sričių žinios.

Tam naudojamas tas pats registras kaip per civilinį procesą. Ir baudžiamajame, ir civiliniame procese ekspertams taikomi tokie patys reikalavimai.

a) Skyrimas teismo sprendimu

Jeigu tam tikrus faktus galima nustatyti tik padedant specialistui, civilinis arba baudžiamasis teismas gali paskirti ekspertą *ex officio* arba pagal atskirą šalies prašymą. Tokiu atveju ekspertas iki tam tikros datos atsako į teismo arba prokuroro užduotus klausimus. Ekspertas turi pranešti teismui apie bet kokią interesų konfliktą. Teismo paskirti ekspertai gali susipažinti su bylos medžiaga.

b) Skyrimas šalių sprendimu

Rumunijoje šalys gali skirti įvairių rūšių ekspertus:

įgaliotus nepriklausomus ekspertus, kurie skiriami šalių arba kaltinamojo asmens prašymu (Baudžiamojo proceso kodekso 172 straipsnio 8 dalis), oficialius laboratorijų arba specializuotų institucijų ekspertus,

įgaliotus nepriklausomus nacionalinius ekspertus,

užsienio ekspertus (Baudžiamojo proceso kodekso 172 straipsnio 8 dalis).

Jeigu įgaliotų ekspertų nėra, teismas gali prašyti, kad nuomonę pareikštų vienas arba keli asmenys ar atitinkamos srities specialistai (Civilinio proceso kodekso 330 straipsnio 3 dalis), kurie tokiu atveju laikomi neteisminiais ekspertais ir ekspertais liudytojais. Šalių paskirti ekspertai kontroliuoja teismo paskirto eksperto veiksmus. Šalys negali paskirti eksperto, jeigu teismas nėra paskyręs eksperto (Baudžiamojo proceso kodekso 173 straipsnio 4 dalis). Ekspertai liudytojai yra specialių mokslinių arba techninių žinių turintys teismo apklausiami liudytojai.

Ekspertai turi teisę atsakyti atlikti ekspertizę dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių liudytojai gali atsakyti liudyti.

2. Procesas

a) Civilinis procesas

Teisėjui eksperto nuomonė yra neprivaloma. Vienintelė eksperto pareiga yra parengti išvadą. Ekspertams per procesą yra leidžiama bendrauti su bylos šalimis, tačiau teismo paskirti ekspertai tam turi gauti teismo leidimą.

i. Eksperto išvada

Rumunijoje per procesą dalyvaujant ekspertui ekspertas neprivalo pateikti preliminarios išvados. Pagrindinė išvada gali būti pateikta tik raštu. Rengdamas išvadą ekspertas privalo laikytis tam tikros struktūros.

Jeigu ekspertų išvadą reikia patikslinti arba papildyti arba jeigu ekspertų nuomonės prieštarauja viena kitai, teismas *ex officio* arba šalių prašymu gali prašyti, kad ekspertai savo išvadas patikslintų arba papildytų.

Jeigu tam yra pagrįstų priežasčių, teismas šalių prašymu arba *ex officio* gali užsakyti priešpriešinę ekspertizę. Priešpriešinę ekspertizę atlieka kitas ekspertas, ne tas, kuris rengė pradinę išvadą. Priimdamas sprendimą teismas laisvai sprendžia, kuriais argumentais remtis.

ii. Teismo posėdis

Jeigu baudžiamojo persekiojimo arba teismo proceso etapu ekspertą būtina išklausti, kad ekspertas paaiškintų savo nustatytus faktus arba išvadas, ekspertą gali išklausti ikiteisminio tyrimo teisėjas arba teismas prokuroro ar šalių prašymu arba *ex officio*.

Civilinio proceso atveju ekspertai išklausomi per posėdį, jeigu gali iš karto pareikšti savo nuomonę, tokia pačia tvarka kaip liudytojai, o jų nuomonė įrašoma į teismo sprendimą.

b) Baudžiamasis procesas

Jeigu prokuroras arba teismas mano, kad ekspertizė neišsami ir kad šio trūkumo neįmanoma ištaisyti ekspertą išklausančiam, teismas *ex officio* arba šalių prašymu nurodo tam pačiam ekspertui atlikti papildomą ekspertizę. Jeigu to paties eksperto paskirti neįmanoma, užsakoma priešpriešinė ekspertizė.

Jeigu eksperto išvadoje išdėstytos išvados yra neaiškios arba prieštarauja vienos kitoms ir šių trūkumų neįmanoma ištaisyti ekspertą išklausančiam, prokuroras arba teismas užsako naują ekspertizę.

Šioje skiltyje pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rasti ekspertą“ (angl. Find an expert) iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko [Europos ekspertizės ir ekspertų institutas EEEI](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Slovėnija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Slovėnijos Respublikos teisingumo ministerija tvarko ekspertų registrą.

Registras yra viešai prieinamas [čia](#).

Liudytojo eksperto sąvoka Slovėnijos teisėje nenumatyta. Tačiau ekspertai skirstomi į liudytojus ekspertus, ekspertus ir teisės ekspertus.

Į registrą įtraukti ne visi ekspertai – registras apima tik teismą (teismo ekspertus). Registrą sudaro 50 pagrindinių grupių, iš viso jame užregistruota apie 1 000 ekspertų.

II. Ekspertų kvalifikacija

Pagal Slovėnijos teismo ekspertų, sertifikuotų vertintojų ir teismo vertėjų žodžiu įstatymo 16 straipsnį, kad būtų užregistruoti, ekspertai turi atitikti, *inter alia*, šiuos kriterijus:

būti Slovėnijos Respublikos arba Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybės narės piliečiu ir sklandžiai kalbėti ir rašyti slovėnų kalba, nebūti nuteistas *res judicata* galią turinčiu nuosprendžiu už tyčinį nusikaltimą, už kurį baudžiamasis persekiojimas buvo vykdomas valstybinio kaltinimo tvarka ir dėl kurio ekspertas taptų moraliai netinkamas teismo ekspertizėms atlikti, nes negalėtų nešališkai ar profesionaliai atlikti savo darbo arba pakenktų teismo reputacijai,

turėti iki Bolonijos proceso įgytą universitetinį išsilavinimą arba būti baigus Bolonijos proceso magistro studijų programą ir turėti tinkamų profesinių žinių ir praktinių įgūdžių bei patirties konkrečiam eksperto darbui atlikti,

turėti šešerių metų patirtį toje srityje, kurioje ekspertas pageidauja atlikti eksperto darbą,

nevykdyti veiklos, nesuderinamos su teismo ekspertizės atlikimu.

Asmuo, pageidaujantis būti paskirtas teismo ekspertu, pagal atvirą kvietimą nurodyta forma pateikia Teisingumo ministerijai prašymą skirti teismo ekspertu.

Siekdamas nustatyti eksperto žinių būklę ir kandidato praktinius įgūdžius bei patirtį, ministras nurodo atlikti specialų kompetencijos tikrinimo testą. Tada ministras priima sprendimą, o ekspertas duoda priesaiką.

Kad ekspertas būtų užregistruotas, jis neprivalo įsipareigoti laikytis elgesio ar etikos kodekso.

Taikomi tęstinio profesinio tobulėjimo reikalavimai. Teismo ekspertai turi nuolat atnaujinti žinias ir verčiantis profesine veikla taikomus metodus arba dalyvauti konsultacijose ir profesiniuose mokymuose, kuriuos rengia kompetentinga valstybės institucija, įgaliota organizacija, profesinė asociacija ar kita profesinė įstaiga. Praėjus penkeriems metams nuo skyrimo datos ir pasibaigus kiekvienam tolesniam penkerių metų laikotarpiui, visi teismo ekspertai privalo pateikti per praėjusius penkerius metus baigto profesinio mokymo įrodymus ekspertų tarybai, kuri patikrina jų kompetenciją.

Bendras profesinis išsilavinimas apima bazines žinias apie Slovėnijos Respublikos konstitucinę sandarą, teismo veiklos organizavimą ir vykdymą, teismo procedūras, įrodinėjimo taisykles, teismo ekspertų, teismo vertintojų ar teismo vertėjų žodžiu teisių ir pareigų reglamentavimo teisės nuostatas, Europos Sąjungos teisę bei institucijas ir kitas temas, susijusias su teismo ekspertų, teismo vertintojų ar teismo vertėjų žodžiu atliekamu darbu.

Specialus profesinis išsilavinimas apima specialias ekspertines žinias konkrečiose ekspertizės srityse ir eksperto darbo posrėčiuose.

Kad ekspertai būtų įtraukti į registrą, jie neprivalo būti profesinės asociacijos nariai.

Ministras ekspertą gali visam laikui pašalinti iš registro:

jeigu vykdamas drausminę procedūrą visam laikui atimama teisė dirbti ekspertu,

jeigu ekspertas pateikia rašytinį pareiškimą, kad jis nebepageidauja atlikti teismo ekspertizės,

jeigu ekspertas atleidžiamas iš darbo,

jeigu ekspertui pateiktas kaltinimas nusikalstama veika, už kurią baudžiamasis persekiojimas vykdomas pagal valstybinį kaltinimą ir už kurią gali būti baudžiama ilgesne negu dvejų metų laisvės atėmimo bausme, ministerija ne vėliau kaip per tris dienas nuo to laiko, kai jai pranešama apie teisinį faktą, pašalina ekspertą iš viešosios katalogo skilties. Į viešąjį katalogo skiltį ekspertas vėl įtraukiamas, kai išnyksta pašalinimo priežastys.

III. Ekspertų atlyginimas

Teismo paskirtų ekspertų atlyginimas reglamentuojamas teisiškai. Atlyginimo dydis priklauso, *inter alia*, nuo teismo bylos puslapių skaičiaus, atliekant tyrimą ir rengiantis žodiniam bylos nagrinėjimui praleisto laiko, nuo to, ar reikia surinkti ir išnagrinėti papildomą dokumentaciją, nuo to, ar reikalingas tyrimas, ir nuo bylos sudėtingumo. Ekspertai turi teisę ne tik į atlyginimą, bet ir į savo patirtų išlaidų kompensaciją.

Bylos šalys gali gauti pagal nustatytus tarifus apskaičiuotą teisinę pagalbą eksperto atlyginimui sumokėti.

Sprendime teismas išdėstyto, kuri šalis (ar jos abi) turi sumokėti atlyginimą.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Eksperto atsakomybė pagal teisės aktus neribojama. Taikomos bendros reglamentavimo nuostatos. Ekspertams netaikoma prievolė apdrausti savo galimą civilinę atsakomybę įsigyjant profesinės atsakomybės draudimą.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

Deja, Teismo ekspertų, sertifikuotų vertintojų ir teismo vertėjų žodžiu įstatymas anglų kalba internetu nėra prieinamas.

1. Ekspertų skyrimas

1a. Ekspertą skiria teismas

Teismas gali skirti bet kurį asmenį, kurį jis laiko tinkamu ir kompetentingu. Dažniausiai teismas ekspertą skiria iš oficialaus registro.

1b. Ekspertą skiria šalys

Šalys gali užginčyti teismo paskirto eksperto darbo rezultatus ir savo lėšomis pasamdyti ekspertą tam darbui atlikti.

2. Procedūra

A) Civilinis procesas

Šalys privalo pateikti ekspertui išsamią informaciją, nurodymus ir klausimus.

Ekspertas gali susisiekti su šalimis, kai tai reikalinga ekspertizei atlikti.

Teismas eksperto atliekamo tyrimo pažangos nestebi. Nepaisant to, kiekvienas ekspertas turi informuoti teismą, ar jis tikisi numatytą darbą atlikti laiku.

Kokybės kontrolė nevykdoma. Teismai ekspertų išvadose išreiškta nuomone vadovautis neprivalo.

Kol teisėjas byloje nepriėmė sprendimo, šalys gali užginčyti eksperto išvadą pateikdamos pareiškimus arba priešingą ekspertizę.

Kai šalis pateikia papildomų klausimų arba teismui reikia daugiau informacijos, teismas gali užsakyti papildomą išvadą.

Teismas ekspertizę vadovautis neprivalo, tačiau, priimdamas galutinį sprendimą, paprastai į ją atsižvelgia.

1. Eksperto išvada

Ekspertas savo išvadą pristato raštu arba žodžiu, jeigu teismas taip pageidauja.

Galutinėje išvadoje ekspertas turi aptarti šalių argumentus. Nėra iš anksto nustatytos eksperto išvados struktūros, taip pat nėra kitų konkrečių reikalavimų, kurių, rengdami išvadą, ekspertai turi laikytis.

Teismo ekspertų, sertifikuotų vertintojų ir teismo vertėjų žodžiu įstatyme nurodytos bendros ir konkrečios ekspertizės rengimo gairės, skelbiamos Teisingumo ministerijos interneto svetainėje. Gairės tvirtina Ekspertų taryba, jose išdėstoma vienoda ekspertizės rengimo struktūra ir šiuo tikslu pateikiami nurodymai.

Bendros ir konkrečios teismo ekspertų atliekamų ekspertizės sričių ir posričių gairės patvirtinamos ir paskelbiamos ministerijos interneto svetainėje per dvejus metus nuo minėto įstatymo taikymo pradžios (iki 2021 m. sausio 1 d.).

2. Teismo posėdis

Ekspertai privalo dalyvauti teismo posėdyje, jeigu teismas to pareikalauja.

B) Kita

Kituose procesuose taikomos procedūros iš esmės yra identiškos taikomoms civiliniame procese.

Čia pateikta informacija surinkta pagal projektą „Rask ekspertą“ iš šalių kontaktinių centrų, kuriuos atrinko Europos ekspertizės ir ekspertų institutas (EEEI)

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Eksperto paieška - Švedija

I. Ekspertų sąrašai ir registrai

Švedijoje nėra ekspertų registru ar jų registracijos duomenų ir nėra planų tokius registracijos duomenis pradėti kaupti.

II. Ekspertų kvalifikacija

Netaikytina.

III. Ekspertų atlyginimas

Nėra duomenų.

IV. Ekspertų civilinė atsakomybė

Nėra duomenų.

V. Papildoma informacija apie eksperto dalyvavimą procese

1. Ekspertų skyrimas

a) Ekspertą skiria teismas

Savo iniciatyva skirti ekspertą teismo procese teismui yra neįprasta.

b) Ekspertą skiria šalys

Švedijoje teismo procese dalyvaujančius ekspertus paprastai pasamdo šalis teismo bylos nagrinėjimo metu, o tai reiškia, kad liudytojams taikomos teisės normos taikomos ir ekspertui (toliau – liudytojas ekspertas).

2. Procedūra

Švedijos teismų tradicija grindžiama laisvo įrodymų vertinimo principu, o tai reiškia, kad pateikti įrodymai nebus atmesti vien procesiniais pagrindais. Todėl liudytojo eksperto parodymų vertė grindžiama išvadomis ir parodymais kiekvienu konkrečiu atveju. Pareiškimo įrodomąją vertę nustato teismas, o liudytojo patikimumą ir kompetenciją daryti išvadas turės įrodyti šalys (per apklausą ir kryžminę apklausą).

Švedijos Teismo proceso kodeksas ir jame išdėstytos įrodinėjimo taisyklės apskritai grindžiamos įrodymų betarpiškumo, proceso koncentravimo ir žodinio pateikimo principais.

Liudytojo pareiškimas didžiausią vertę turi tada, kai yra mažesnė nesusipratimų rizika, t. y., kai atvykstama asmeniškai: Teismui lengviau įvertinti pareiškimo tikrumą ir patikimumą. Kai kuriais atžvilgiais šia teisės norma taip pat užtikrinama šalių teisė atlikti kryžminę apklausą (išsaugoti procesinės lygybės principą). Šių principų rezultatas – įrodymai daugmaž visada pristatomi teisme, pagrindiniame posėdyje. Todėl įrodinėjimo pareiškimai turi būti tiesiogiai žodžiu pristatyti teismui. Rašytiniai pareiškimai / rašytiniai patvirtinimai / vaizdo apklausos paprastai nepriimami kaip asmeniško pareiškimo pakaitalas (išskyrus nepilnamečių pareiškimų vaizdo įrašus).

Nuo 2008 m. žodiniai parodymai ne pagrindiniame teismo posėdyje ir apklausų telefonu bei vaizdo konferencijos būdu naudojimas pagrindiniame posėdyje leidžiami dažniau: vaizdo konferencija – paprastai teismo konferencijų salėje, esančioje liudytojo teisminėje apylinkėje – apskritai priimama kaip lygiavertė atvykimui į teismą.

Praktikoje rašytinių patvirtinimų draudimas netaikomas gydytojų ir pareigūnų ar valstybės tarnautojų išduodamiems pažymėjimams; tačiau tai visada sprendžiama pagal bylą ir turimus įrodymus.

Teismo ekspertizė reglamentuojama Švedijos Teismo proceso kodekse ir yra aprašyta čia:

[☞ Švedijos Teismo proceso kodeksas \(1942:740\)](#)

[☞ Švedijos Teismo proceso kodeksas \(1998:000\)](#) (40 skyrius, p. 215 s., neatnaujinta)

Čia pateikta informacija buvo surinkta per Eksperto paieškos projektą iš kiekvienos šalies kontaktinių asmenų, kuriuos atrinko [☞ Europos ekspertizės ir ekspertų institutas \(EEI\)](#).

Paskutinis naujinimas: 22/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.